

PUBLISHED IN CHARNVIT & THAMRONGSAK, TULA TO TULA, OR FROM 14 TO 6 TULA

ศีโรดม: ประวัติศาสตร์บาดแผลเดือนตุลาและพฤษภา : ระหว่างความตายที่ฟื้นได้ กับ ความตายที่ไม่มีวันฟื้น

ศีโรดม คล้ามไพบูลย์
sirotek@hotmail.com

**ชื่อบทความเดิม - ประวัติศาสตร์บาดแผลเดือนตุลาและพฤษภา :
ระหว่างความตายที่ฟื้นขึ้นมาได้กับความตายที่ไม่มีวันฟื้นคืนขึ้นมา**

หมายเหตุ-ผู้เขียนปรับปรุงจากปาฐกถาพิเศษ "พฤษภาเลือด-อีกหนึ่งบท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" ในงานสัมมนาเรื่อง "จาก 14 ถึง 6 ตุลา และพฤษภาเลือดประวัติศาสตร์บาดแผล กับบท (ไม่) เรียนของเรา" เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2551 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หัวข้อของปาฐกถานี้คือประวัติศาสตร์บาดแผล และ บท (ไม่) เรียนของสังคมไทย แต่ประวัติศาสตร์บาดแผลหมายถึงอะไรนั้นก็เป็นเรื่องที่มีความหมายคลุมเครืออยู่มาก ธงชัย วินิจจะกุล ใช้คำๆ นี้เพื่ออธิบายสภาวะความรู้สึกที่ "ก่อความทุกข์ระทมเจ็บปวดต่อร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ" จนยากจะเยียวยารักษาได้แม้เวลาจะผ่านไปนานแล้ว ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่ประวัติศาสตร์ทั้งหมดจะเป็นประวัติศาสตร์บาดแผล ไม่ได้หมายความว่าประวัติศาสตร์บาดแผลคือประวัติศาสตร์ที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดเหลือคณานับ แต่ประวัติศาสตร์บาดแผลคือประวัติศาสตร์ที่สร้างความเจ็บปวดรวดราวถึงขั้นที่ไม่มีวันเยียวยา

แต่สภาวะแห่งความไม่มีวันเยียวยาคืออะไร?

สลาโวจ ชิเช็ค กล่าวไว้ใน For They Know What They Do ว่า "สารัตถะของความเจ็บปวดเกินเยียวยา คือสภาวะที่นาสะพรึงกลัวเกินกว่าจะจดจำไว้ ในแง่แล้ว ความเจ็บปวดเกินเยียวยาจึงเป็นสภาวะที่นาสะพรึงกลัวจนเกินที่วิสัยของจักรวาลวิทยาแห่งความหมาย (symbolic universe) จะเข้าใจมันได้" [1] ประวัติศาสตร์ที่เป็นประวัติศาสตร์บาดแผลจึงเป็นประวัติศาสตร์ที่วางอยู่บนจุดตัดของ ความรุนแรง (violence), ความเจ็บปวดจนเกินเยียวยา (Trauma) และชุมชนการเมือง (political community) หรือพูดอีกอย่างคือ การพิจารณาประวัติศาสตร์บาดแผลหมายถึงการพิจารณาประวัติศาสตร์โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรุนแรง, ผลของความเจ็บปวดเกินเยียวยา, และรูปแบบของชุมชนการเมือง

น่าสนใจว่าชิเชกกล่าวต่อไปด้วยว่าหน้าที่ของ "เรา" คือการพูดถึงประวัติศาสตร์บาดแผลซ้ำแล้วซ้ำเล่า ประเด็นนี้สำคัญเพราะทำให้เห็นว่าประวัติศาสตร์บาดแผลมีมิติของความเป็นการเมืองในเรื่องการต่อสู้เรื่องความทรงจำ การโต้เถียงเรื่องประวัติศาสตร์บาดแผลจึงไม่ได้เป็นแค่เรื่องของการจดจำเรื่องที่ลืมเลือนไปแล้ว แต่คือการจดจำเรื่องที่จดจำได้เพื่อให้เห็นบทเรียนและความเปลี่ยนแปลง

นักวิชาการไทยจำนวนไม่น้อยถือว่า 14 ตุลา, 6 ตุลา และพฤษภาคม 2535 เป็นตัวอย่างของ "ประวัติศาสตร์บาดแผล" ในสังคมไทย แต่ทรงสนธิ์ลตทอนความหลากหลายและลักษณะเฉพาะของเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ลงไปมาก แม้จะเป็นความจริงว่าเหตุการณ์ทั้งสามคล้ายคลึงกันในเรื่อง "การจัดการกับผู้ชุมนุมด้วยวิธีรุนแรงของรัฐไทย" แต่ทว่าแต่ละเหตุการณ์ก็มีรูปแบบความรุนแรง ความเจ็บปวด และผลต่อชุมชนการเมืองที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

ปาฐกถาครั้งนี้รวมศูนย์อยู่ที่การอภิปรายเรื่องประวัติศาสตร์บาดแผลกรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม และเพื่อให้ข้อคิดเห็นในการอภิปรายคมชัดขึ้น จึงขออภิปรายประเด็นนี้โดยวิธีเทียบเคียงปฎิกริยาที่สังคมไทยมีต่อความตายในกรณีนี้เทียบกับความตายในเหตุการณ์หกตุลา

ปาฐกถานี้พาดพิงถึงคุณสมศรี ไม่ใช่เพราะเกลียดคุณสมศรี แต่เพราะคุณสมศรีเป็นตัวละครทางการเมืองไม่กี่ตัวที่มีบทบาทจัดจ้านในที่สาธารณะ ทั้งในเหตุการณ์หกตุลาและเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม

พูดอีกอย่างคือปาฐกถานี้ไม่ได้สนใจที่จะถกเถียงว่าคุณสมศรีเป็น "ฆาตกรมือเปื้อนเลือด" หรือ "ฆาตกรตัวจริง" หรือไม่ อันเป็นประเด็นที่มีผู้ศึกษาไว้มากแล้ว แต่สนใจที่จะพิจารณาปฎิกริยาที่สังคมไทยมีต่อคุณสมศรีเป็นตัวเดินเรื่องเพื่ออภิปรายปัญหาการเขียนประวัติศาสตร์พฤษภาคมและประชาธิปไตยไทย

อนึ่ง ควรระบุว่าผู้พูดเห็นด้วยกับการอภิปรายบทบาทคุณสมศรีในเหตุการณ์หกตุลา แต่ไม่เห็นด้วยกับการอภิปรายถึงคุณสมศรีเพื่อขำตตตอนความจริง 6 ตุลา

ถ้าถือว่า 6 ตุลา เป็นการฆ่าหมู่นักศึกษาประชาชนที่ครั้งหนึ่งเคยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า "สังคมไทยไม่มีวันล้ม 6 ตุลา เพราะสังคมไทยไม่ได้จดจำ 6 ตุลา มาตั้งแต่ต้น" หรืออย่างตึกก็คือทำได้แค่จำเหตุการณ์นั้นแบบอ้อมๆ แอ้มๆ แกมตะขิดตะขวงใจในความเจ็บปวดและโหดร้ายที่เกิดขึ้นในวันนั้น พฤษภาคม 2535 ก็เป็นอาชญากรรมโดยกองทัพที่สังคมไทยจำได้ แต่ทุกคนช่วยกันลืมมันไป

ตัวอย่างที่ยืนยันประเด็นนี้คือปฎิกริยาที่คนไทยมีต่อคุณสมศรีในเรื่องหกตุลาและพฤษภาคม

คนจำนวนมากพูดถึงบทบาทของคุณสมศรีต่อเหตุการณ์หกตุลา แปลกที่มีคนไม่มากนักที่โจมตีคุณสมศรีในเรื่องที่รุนแรงไม่แพ้กัน ซ้ำยังเกิดขึ้นไม่นานนักอย่างบทบาทคุณสมศรีในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งคุณสมศรีเป็นรองนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลที่มีนายภคฯ ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งในขณะนั้น คือ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ซึ่งหมายความว่าคุณสมศรีเป็นหนึ่งในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าพรรคการเมืองที่ยกเก๊าอีประมุขของฝ่ายบริหารไปประเคนให้นายทหารผู้ก่อการรัฐประหารในปี 2534 รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลที่สั่งการให้ทหารเคลื่อนกำลังปราบปรามประชาชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตยจนมีคนเสียชีวิต 43-45 คน มีผู้บาดเจ็บและได้รับผลกระทบอีกราว 90 คน ไม่ต้องพูดถึงกรณี "คนหาย" นับไม่ถ้วนอีกจำนวนหนึ่ง

มีคำตอบอะไรบ้างที่เป็นไปได้ในการอธิบายปัญหานี้

คำตอบหนึ่งที่น่าจะผุดขึ้นมาเป็นคำตอบแรกๆ คือเพราะหกตุลามีความรุนแรงกว่าพฤษภาคม มีการเผาทั้งเป็น ทำร้ายศพ ขวานคอ ทรมานก่อนเสียชีวิต ฯลฯ ทำให้คนไม่พอใจสมศรีจากเหตุการณ์หกตุลามากกว่า แต่คำตอบนี้โต้แย้งได้ด้วยข้อเท็จจริงง่ายๆ ว่าไม่มีใครรู้ว่าคนที่ตายในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมถูกทำร้ายอย่างไร โหดเหี้ยมแค่ไหน เพราะการตายหลายรายเกิดขึ้นเมื่อทหารควมคุมพื้นที่ชุมนุมบนถนนราชดำเนินได้เรียบร้อยแล้ว จึงไม่มีใครเห็นเหตุการณ์ขณะที่คนเป็นๆ ถูกมัจจราชในเครื่องแบบทหารคร่าชีวิตให้เป็นคนตาย

ปัญหาทางอภิปรายที่โหดเหี้ยมขึ้นไปอีกก็คือเราจะเปรียบเทียบได้อย่างไรว่า "ความตาย" และ "คนตาย" ในกรณีไหนโหดร้ายกว่ากัน

คำตอบที่เป็นไปได้อีกข้อคือคนที่โจมตีสมศรีนั้นผูกพันกับนักศึกษาที่ตายตอนหกตุลา? คำตอบนี้อาจถูกและผิด เพราะหกตุลาถูกขุดคุ้ยและรื้อฟื้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองมากกว่าจะเพื่อ

พิสูจน์ความจริง ข้ากรรือพื้นหกตุลาที่ยังวนเวียนกับการชี้แจงซ้ำๆ ซากๆ ว่าคนตายไม่ใช่ คอมมิวนิสต์ เป็นผู้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นผู้รักความเป็นธรรมในความหมายทั่วไป เป็นนักศึกษา ที่ไม่รู้เรื่อง เป็นผู้บริสุทธิ์ทางการเมือง ไม่ใช่ฝ่ายซ้าย ไม่ใช่สังคมนิยม ฯลฯ

พูดในเชิงเปรียบเทียบก็คือในจินตนาการของสังคมทุกวันนี้ ภาพของคนที่ตายในเหตุการณ์หกตุลา และผู้ชุมนุมที่ธรรมศาสตร์ในวันนั้นอาจไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่ไปค่ายพัฒนาชนบทในปัจจุบัน

การตอบแบบนี้ดีทางการเมืองกับผู้ตอบ ดีต่อการต่อสู้เพื่อให้หกตุลามี "ที่ทางในประวัติศาสตร์ ไทย" แต่แฟร์กับคนที่ตายในวันที่หกตุลาจริงหรือ?

ถ้าแม่แต่นักศึกษาประชาชนที่ตายไปในวันนั้นเพียงคนเดียวที่เชื่อเรื่องสังคมนิยม เขาจะรู้สึกอย่างไรที่ในนามของการต่อสู้ทางการเมืองทุกวันนี้ เรามองว่าเขาเป็นอย่างที่เราคิดว่าเขาควรจะเป็น

พูดอีกอย่างคือคำตอบแบบนี้แสดงความผูกพันกับคนตาย หรือแสดงความพยายามสร้างความผูกพันระหว่างผู้ที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันกับเหตุการณ์ในอดีตที่ล่วงไปแล้วกันแน่?

เป็นไปได้หรือไม่ที่คนดีสมัครด้วยเรื่องหกตุลาเพราะคนไทยรักความเป็นธรรม รักสังคม ทุนไม่ได้ที่ นักรบเมืองรังแกนักศึกษาผู้บริสุทธิ์ ฯลฯ?

คำตอบคืออาจจะใช่ แต่ก็เถียงได้อีกเหมือนกันว่าถ้าดีสมัครเพราะรักความเป็นธรรม รักสังคม ทุนไม่ได้เรื่องความโหดร้าย ก็ต้องถามว่าทำไมดีแต่สมัคร ทั้งที่การฆ่าและการประสานการฆ่าเกิดโดย คนที่มากและใหญ่กว่าสมัครขึ้นไป

เรื่องเดียวที่สมัครพูดถูกในคำชี้แจงกรณีหกตุลาคือเขาไม่ได้ตำแหน่งทางการเมืองในขณะนั้น ไม่ได้คุมตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งเป็นกำลังหลักที่สุดในการบุกธรรมศาสตร์ ไม่ได้คุมทหาร ไม่ได้ เป็นรัฐมนตรี เขาจึงไม่มีอำนาจราชการที่จะไปสั่งให้ใครฆ่าใครในวันที่หกตุลา ไม่มีอำนาจสั่งให้ ตำรวจตระเวนชายแดนเคลื่อนกำลังเข้ากรุงเทพฯ ได้ ไม่มีอำนาจสั่งให้ทหารก่อรัฐประหาร ไม่มี อำนาจสั่งลูกเสือชาวบ้านให้รวมตัวกันบุกธรรมศาสตร์ รวมทั้งไม่มีอำนาจตัดสินใจว่าใครจะเป็น นายกรัฐมนตรีของรัฐบาลที่เกิดขึ้นหลังหกตุลา

ถ้าดีสมัครเพราะหกตุลาโหดร้าย ทำไมความจริงในหกตุลาถูกฆ่าตัดตอนให้อยู่ที่นักโทษณาชวัน เชื่อแต่เพียงคนเดียว? คนสั่งเคลื่อนกำลังตำรวจตระเวนชายแดนคือใคร? ใครสั่งเคลื่อนกำลัง ทหาร? ใครอยู่เบื้องหลังการแต่งตั้งธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีหลังหกตุลา ?

กลับไปยังคำถามที่ผู้เขียนตั้งไว้ว่าทำไมคนใจมดีคุณสมัครเรื่องหกตุลา แต่ไม่มีใครใจมดีคุณสมัคร เรื่องพฤษภา

ทำไมจึงเป็นเช่นนี้?

คำตอบของผู้เขียนคือคนที่ตายตอนหกตุลาเผชิญกับความตายทางกายภาพ (physical death) ที่ ยังพอมีโอกาสพ้นจากความตายทางการเมือง (political death) ขึ้นมาได้ ขณะที่คนที่ตายตอน พฤษภาเผชิญความตายทางกายภาพและความตายทางการเมือง ชนิดที่ยากเหลือเกินที่จะฟื้นคืน ชีวิตขึ้นมา

ต่อไปนี่คือคำอธิบายซึ่งจะเริ่มต้นงายๆ ว่าทำไมสมัครต้องโกหกคนทั้งชาติและทั้งโลก ในเรื่องที่ โทกโกไม่ได้อย่างเหตุการณ์ 6 ตุลาคม

คนที่ฟังคำอภิปรายของคุณสมัครในการเปิดประชุมรัฐสภา คงจำได้ว่าคุณสมัครชี้แจงว่าที่บอกว่า คนตาย 6 ตุลา มีคนเดียว เพราะพูดตามจำนวนคนตายที่คุณสมัครเห็นด้วยตาว่าถูกฆ่าตายที่ สนามหลวงในวันนั้น

คำตอบแบบนี้ทำให้ประเมินบทบาทคุณสมครใน 6 ตลา ง่ายขึ้น เพราะคุณสมครได้ให้การไปแล้วว่าตัวเองอยู่ที่สนามหลวง อยู่ระหว่างที่มีการขานักศึกษา อยู่ขณะที่มีการเผาศพและทำร้ายศพ และอยู่ขณะที่มีการใช้กำลังตำรวจและอาวุธสงครามยิงปราบปรามประชาชน

คุณสมครไปอยู่ตรงนั้นทำไม ในเมื่อวันที่ 6 ตลา เป็นวันที่คุณสมครไม่ได้มีตำแหน่งอะไรในคณะรัฐมนตรีแล้ว ไปในฐานะพลเมืองดีที่ทนการขานักศึกษาไม่ได้? ไปในฐานะคนไทยผู้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์เหนือสิ่งอื่นใด? ไปในฐานะผู้นำการเมืองที่เห็นด้วยกับเหตุการณ์นั้น?

คุณสมครพูดแบบนี้เพื่อต้องการชำระประวัติศาสตร์ตัวเองให้เป็นผู้บริสุทธิ์จากข้อกล่าวหาเรื่อง "ขาดกรมือเปื้อนเลือด" หรือเปล่า?

คำตอบคือไม่น่าใช่เพราะการประกาศว่าไปอยู่ในสนามหลวงขณะข่าหมู ก็คือการรับสารภาพหลายๆ ว่าคุณสมครเกี่ยวข้องกับหกตลา จะเกี่ยวมากแค่ไหนก็เป็นอีกประเด็น

ผู้เขียนขอทดลองตอบคำถามนี้ด้วยคำตอบง่ายๆ ว่าคุณสมครโกหกในเรื่องที่ไม่น่าโกหกเพราะคุณสมครรู้ดีว่าการข่าหมูนักศึกษาในวันที่ 6 ตลา เป็นเรื่องที่น่าละอายทางสังคม (social guilt)

ตัวคุณสมครจะละอายใจโดยส่วนลึกหรือไม่นั้นไม่รู้ แต่ในระดับสังคมการเมือง ขาดกรรม 6 ตลา เป็นอาชญากรรมที่น่าละอาย จึงทำให้คุณสมครต้องบอกปิดความผิดของตนในกรณีนี้ ให้เหลือเพียงแค่เรื่องความตายของคนเพียงคนเดียว

ความละอายทางการเมืองแบบนี้ น่าสนใจ เพราะสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงสำคัญจากช่วงหลังหกตลา ที่การข่าหมูนักศึกษาเป็นวีรกรรมที่นายกอง หรือที่ธงชัย วินิจจะกุล ศึกษาบันทึกการออกอากาศของวิทยุยานเกราะเวลานั้นแล้วใช้คำว่า "ฉลองชัยชนะ" [2]

หลังจากหกตลาผ่านไปได้สิบปีเศษ ในปี 2531 ก็ยังมีคนที่ศรัทธาอุดมการณ์ขวาจัดอย่างนางจงกมล ศรีกาญจนา ผู้สมครคนหนึ่งของพรรคพลังธรรม ออกมาสดุดี พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นักการเมืองดาวรุ่งพุ่งแรงในเวลานั้น ว่ารู้จักท่านจำลองในฐานะผู้รักชาติมาตั้งแต่วันที่รวมก่อเหตุการณ์หกตลา พูดว่าคุณจำลองสวมวิก ใส่แว่นดำ คอยชี้แนะว่าใครควรพูดอะไรที่ลานพระรูปเมื่อการข่าหมูที่ธรรมศาสตร์เสร็จสิ้นแล้ว พูดถึงขั้นเห็นจำลองปลอมตัวไปปะปนกับลูกเสือชาวบ้านที่ชุมนุมที่พระรูปทรงม้า ทำให้ประวัติศาสตร์หน้านี้เป็นประวัติศาสตร์หน้าที่เป็นรอยดำที่สดในชีวิตของจำลองเอง

ลองคิดเล่นๆ ว่าใน พ.ศ.นี้ จะมีคนสักกี่คนที่กล้าพูดอย่างองอาจผ่าเผยว่าได้ไปร่วมข่านักศึกษาที่ธรรมศาสตร์ ที่สนามหลวง รวมทั้งร่วมชุมนุมที่ลานพระรูปในวันที่หกตลา?

เป็นไปได้มากกว่าความเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึกที่สังคมไทยมีต่อหกตลา ทำให้คนที่ความคิดแบบขวาอย่างคุณสมคร ต้องลดทอนความรุนแรงของความตายในหกตลา ให้กลายเป็นความตายของชายโศคร้ายเพียงรายเดียว

เป็นไปได้หรือไม่ว่า ความเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลจากสังคมจดจำเรื่องหกตลาเปลี่ยนไป? ไม่มีใครกล้าพูดในที่สาธารณะเต็มปากเต็มคำต่อไปอีกแล้วว่าภูมิใจที่ได้ข่านักศึกษาเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จริงอยู่ว่ามีคนเยอะเยอะที่กล้าพูดว่าสถาบันหลักทั้งสามสำคัญเหนือสิ่งใด เชื่อว่าสถาบันทั้งหมดมีค่ายิ่งกว่าชีวิต แต่มีก็คนที่พูดได้อย่างภาคภูมิใจว่าควรข่านักศึกษาด้วยวิธีโหดเหี้ยมแบบวันที่ 6 เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งสามสถาบัน?

ดูชะตากรรมของ "วีรชน" ผู้เกี่ยวข้องกับขบวนการข่านักศึกษาในวันที่หกตลาและก่อนหน้านั้นก็ได้ มีใครจำได้ว่าอุทิศ อุทาร์ หรือกิตติวุฒิโฒตายเมื่อไร

โศคร้ายที่คนเหล่านี้ตายช้า ลองคิดเล่นๆ ว่าถ้าพวกเขาตายเร็วกว่านี้ขึ้นสักยี่สิบปี นั่นคือตายในช่วงหลังจากเกิดเหตุการณ์หกตลาไม่นานนัก พวกเขาคงไม่ตายอย่างเจ็บงันแบบนี้

เป็นไปได้หรือไม่ที่จะเข้าใจคำอธิบายหกตลားของคุณสมัคร โดยคำนึงถึงบริบทแบบนี้ คำตอบคือเป็นไปได้ แต่ก็ควรระบุด้วยเช่นกันว่าความรู้สึกของสังคมว่า หกตลားเป็นเรื่องน่าอายจนต้องรู้สึกผิด (guilt) แตกต่างจากความรู้สึกว่า หกตลားเป็นเรื่องอัปยศ (shame) เส้นแบ่งของความรู้สึกผิดกับความอัปยศคือความรู้สึกผิดเป็นเรื่องที่เราอาจแก้ตัวด้วยข้ออ้างแบบใดแบบหนึ่งได้ แต่ความอัปยศคือความผิดบาปในสิ่งที่ไม่มีความผิดที่สมควรจะให้อภัยได้ แม้กระทั่งในมโนธรรมสำนึก [3] ความอัปยศจึงเป็นเรื่องที่ให้อภัยหรือให้อภัยไม่ได้ มีแต่กดให้เจียนหายไปตามกาลเวลา

ความละอายที่สังคมไทยมีต่อหกตลားเป็นความละอายที่แสดงออกมาในรูปการโจมตีคุณสมัคร ขาดตัดตอนความผิดไปที่นักการเมืองตาช่า เพียงคนเดียว แต่สังคมไทยไม่เคยเรียกร้องให้สอบสวนและดำเนินคดีกับคนทั้งหมดที่ก่อเหตุหกตลား เพราะรู้ว่าเรื่องนี้เรียกร้องไม่ได้ ขึ้นต้นทุรังทำไป ก็จะทำให้สังคมไทยถึงกาลหายนะไปทั้งหมด จึงได้แต่ลี้ๆ กันไป เช่นเดียวกับที่ไม่เคยมีแม้แต่ครั้งเดียวที่ใครต่อใครที่ร่วมก่อหกตลားออกมาขอโทษนักศึกษาประชาชน

อันที่จริงอาจตั้งคำถามต่อไปได้อีกว่า อะไรคือความหมายทางการเมืองของปริศนาทางอุดมการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากปี 2519 ที่การฆาตกรรมฝ่ายซ้ายเป็นเรื่องน่าภาคภูมิใจยิ่งชีวิต จนถึงปี 2551 ที่การฆาตกรรมกลายเป็นความรู้สึกน่าอัปยศในระดับสังคม

คำถามนี้ไม่เกี่ยวกับหกตลား แต่เกี่ยวกับการประเมินอะไรต่อมิอะไรที่เกี่ยวกับรัฐประหาร 2549 และสถานการณ์การเมืองหลังจากนั้นจนถึงปัจจุบันและไปสู่นาคต

กลับไปทีเรื่องเดือนพฤษภาคม

ถ้าปี 2539 คือจุดเริ่มต้นของกระบวนการรื้อฟื้นหกตลားเพื่อสร้าง "ที่ทางในประวัติศาสตร์" ให้คนรุ่นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ และถ้าปี 2539 คือปีที่คนรุ่นตุลาคม 2519 รื้อฟื้นความภาคภูมิใจทางการเมืองผ่านการจัดงานรำลึกสองทศวรรษหกตลားอันยิ่งใหญ่ ช่วงเวลา 3-4 ปี หลังการนองเลือดเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ก็คือช่วงเวลา "รัฐ" ค่อยๆ ทำให้เหตุการณ์เดือนพฤษภาคมเสื่อมความสำคัญทางการเมืองถึงขั้นที่ปราศจาก "ที่ทางในประวัติศาสตร์" ในปัจจุบัน

เหตุการณ์เดือนพฤษภาคมคืออะไร?

กล่าวอย่างรวบรัดที่สุด เหตุการณ์เดือนพฤษภาคมคือการลุกฮือของประชาชนเพื่อต่อต้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่อันที่จริง ข้อเรียกร้องของขบวนการเดือนพฤษภาคมนี้เนื้อหากว้างไกลกว่าเรื่องที่มาของนายกรัฐมนตรีไปมาก เพราะมีการพูดถึงการให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ห้ามไม่ให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งการเมืองและการบริหารประเทศ คณะรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส. ลดอำนาจวุฒิสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง ฯลฯ

ในแง่แล้ว พฤษภาคม 2535 คือการสร้างความเป็นใหญ่ทางการเมือง (political hegemony) ให้เสรีประชาธิปไตยแบบประชาธิปไตยรัฐสภา ซึ่งเมื่อจัดวางระบบนี้ลงไปประวัติศาสตร์การเมือง พฤษภาคม 2535 ก็คือการปฏิเสธรบอบรัฐที่เกิดขึ้นหลังหกตลားทั้งหมด นั่นคือรบบอบรัฐทหารและข้าราชการประจำเป็นกลไกหลักของระบบการเมือง มีรัฐสภาที่สมาชิกครึ่งหนึ่งมาจากการแต่งตั้ง อำนาจการเมืองขั้นสูงสุดในการเลือกนายกรัฐมนตรีอยู่ที่การตกลงนอกรัฐสภาและเหนือการเลือกตั้งระหว่างพลังสามฝ่ายที่ในเวลานั้นเรียกง่ายๆ ว่า ทุน/วัง/ป็น

พฤษภาคม 2535 เป็นจุดเริ่มต้นของการสถาปนาระบบอบรัฐแบบใหม่ที่สภาผู้แทนราษฎรเป็นศูนย์กลางของระบบการเมืองในความหมายที่แท้จริง

ปัญหาอีกคือ ขณะที่การขีดขูดสภาผู้แทนราษฎรและประชาธิปไตยรัฐสภาเป็นเสาหลักของการต่อสู้การเมืองในเดือนพฤษภาคม การขีดขูดประชาธิปไตยรัฐสภาก็เป็นจุดเปราะทางการเมืองของขบวนการเดือนพฤษภาคมเองด้วย เพราะไม่มีประชาธิปไตยรัฐสภาในสังคมไหนที่มีฐานะเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีพลังกล้าแกร่งจนเรียกร้องให้คนสละชีวิตเพื่อปกป้องอุดมการณ์นี้ได้ ข้ำในสังคมไทยเองก็มีเงื่อนไขทางการเมืองและอุดมการณ์มากมายที่ขัดขวางการเติบโตของความคิดเรื่องประชาธิปไตยรัฐสภา ขณะที่กระแสการเมืองโลกเองก็เริ่มเดินไปสู่เส้นทางของการตั้งคำถามกับ

ความคิดเรื่องระบบตัวแทน (representationism) ซึ่งเป็นรากฐานทางความเชื่อที่สำคัญที่สุดของประชาธิปไตยรัฐสภา

ในโลกศตวรรษที่ 20 นั้น มีอุดมการณ์การเมืองมากมายที่มีพลังจนก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง การสู้รบ การปฏิวัติ การจลาจล การสังหารชีวิต ฯลฯ เช่นชาตินิยม สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ สาธารณรัฐนิยม สากลนิยม รัฐธรรมนูญนิยม แต่มีน้อยครั้งมากที่คนในโลกจะยอมตายเพื่อสภาผู้แทนราษฎรและประชาธิปไตยรัฐสภา

คนที่อยู่ในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมจะจำได้ว่าเหตุการณ์นี้จบลงด้วยความน่าเศร้า เพราะขบวนการเรียกร้องนายทนาย ที่มาจากการเลือกตั้งจนมีคนเสียชีวิตไปจำนวนมากกลับได้นายทนาย ที่ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับกรเลือกตั้งแม้แต่คนเดียว นั่นคือคุณอาพันธ์ ปันยารชุน ซึ่งไม่ได้เป็นตัวแทนของคนกลุ่มไหนนอกจากคนชั้นสูงและผู้ดีเพียงหยิบมือเดียว

ในแง่ไปแล้ว การเป็นนายกรัฐมนตรีนของคุณอาพันธ์จึงสำคัญในแง่ที่แสดงให้เห็นความอ่อนแอทางอุดมการณ์ของประชาธิปไตยรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎร

ควรระบุดูว่าการทำให้พฤษภาสูญเสียมิตทางอุดมการณ์นั้นไม่ได้มีแค่เรื่องตลกทางการเมืองแบบนี้ แต่ยังกินความไปถึงกระบวนการทางการเมืองและสังคมทั้งหมดที่มุ่งสลายความสำคัญของเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม เริ่มต้นตั้งแต่การสร้างความหมายทางอุดมการณ์ว่า พฤษภาคมเป็นสัญลักษณ์ของการแก้ปัญหาอย่างรัฐวิสามคคีระหว่างคนในชาติ การคัดค้านไม่ให้ดำเนินความผิดทางกฎหมายกับนายกรัฐมนตรีนายทหารที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามประชาชน การกำหนดให้รายงานการสอบสวนของกระทรวงกลาโหมเรื่องพฤษภาคม 2535 เป็นรายงานลับที่ไม่เปิดเผยจนถึงบัดนี้ และเหนืออื่นใดก็คือการปฏิเสศกระแสปฏิรูปกองทัพไปสู่ทิศทางที่ให้พลเรือนและสภาผู้แทนราษฎรควบคุมตรวจสอบกองทัพได้มากขึ้นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชน

เพื่อความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ควรระบุดูว่าการไม่เปิดเผยรายงานสอบสวนของกระทรวงกลาโหมนี้เกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลพลเรือนที่ “เชื่อมั่นในประชาธิปไตยรัฐสภา” และมีอำนาจหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภา

หนึ่งปีหลังจากคนเดือนตุลาจัดงานรำลึกหกตุลาอย่างยิ่งใหญ่เมื่อ 6 ตุลาคม 2539 ก็เกิดการปฏิรูปการเมืองที่เป็นต้นกำเนิดของรัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งวางอยู่บนการเหยียดหยามนักการเมือง สภาผู้แทนราษฎร และประชาธิปไตยรัฐสภาอย่างมากที่สุดเท่าที่ระบบการเมืองในเวลานั้นจะอนุญาตให้ทำได้ เกิดการโจมตีนักการเมืองว่าเป็นแค่นักเลือกตั้ง เกิดการโจมตีสภาผู้แทนราษฎรว่าเป็นที่รวมของโจรใส่สุท เกิดการสร้างทฤษฎีการเมืองประหลาดๆ ว่าประชาธิปไตยรัฐสภาทำให้อำนาจการเมืองวนเวียนอยู่กับคนไม่กี่คนสองพันคน เกิดกระแสการเมืองแบบขวว่าผู้แทนราษฎรที่มาจากกรเลือกตั้งไม่ใช่ “ตัวแทนที่แท้จริง” ของประชาชน ฯลฯ ซึ่งเมื่อมาถึงปี 2548-2549 ความคิดทั้งหมดนี้ก็ผสมผสานกันเป็นวาทกรรมทางการเมืองที่ปูพื้นฐานให้กับการทำลายประชาธิปไตยรัฐสภา ล้มล้างระบอบรัฐที่สภาผู้แทนราษฎรเป็นศูนย์กลางอำนาจ รวมทั้งสร้างความชอบธรรมให้รัฐประหารเดือนกันยายน

เราอาจสร้างสมการการเมืองง่ายๆ ก็ได้ว่าถ้าประชาธิปไตยรัฐสภาและอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตยมีความสำคัญ ก็ย่อมยากที่จะเกิดรัฐประหารและการแทรกแซงการเมืองของพวกอภิสิทธิ์ชน และถ้าเจตนาารมณ์ประชาธิปไตยของเดือนพฤษภาได้รับการพิทักษ์รักษาไว้ ก็ย่อมเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุอภัยศทางการเมืองอย่างรัฐประหาร 19 กันยายน

สมการนี้ก็กลับตาลปัตรได้อีกอย่างว่าการเพิกเฉย ไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ส่งผลโดยตรงต่อมาตรา 7 วาทกรรมพระราชอำนาจ รัฐประหาร 19 กันยายน และรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

อันที่จริง มีปัจจัยสองข้อที่ทำให้เหตุการณ์เดือนพฤษภาคมเป็นประวัติศาสตร์ที่สังคมไทยเคยจำแต่จำไม่ได้

ข้อแรก คือชนชั้นของคนตายในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม

พูดให้หายาบและทำหายที่สุด คนตายในพฤษภาคมคือพวกไพร่ คือคนจนเมือง คือคนชั้นล่างที่รักประชาธิปไตย คือคนระดับกลางและล่างที่มีการศึกษาไม่มากนัก คนสลัมคลองเตย คือคนขี่มอเตอร์ไซค์รับจ้าง คือคนอย่างลุงนวมทอง (ไพรวลัย) ที่ตายไปเมื่อคัดค้านรัฐประหารคราวที่แล้ว หรือกระทั่งอาจเป็นเด็กข้างถนนที่ตายอย่างไม่รู้ชื่อไหนชื่อไหน คือคนที่มาร์กซ์เรียกว่ากรรมาชีพจรจัด หรือนักทฤษฎีบางคนอาจเรียกว่า Multitude ขณะที่คนตายในหกตุลาคือนักศึกษา คือลูกหลานคนชั้นกลาง คือคนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอจะส่งลูกเรียนในมหาวิทยาลัยระดับนำของประเทศ คือคนที่ในเวลาสิบห้าปีสิบปีผ่านไป ก็สามารถเลื่อนฐานะเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ ผู้นำความคิด ผู้นำการเมือง หรือผู้นำสังคม

ขณะที่หกตุลามีเจ้าภาพที่มีอิทธิพลมากมายใน พ.ศ.นี้ แต่คนตายในเดือนพฤษภาคมคือคนสังกัดวรรณคดีที่ไม่อยู่ในวิสัยที่จะแสวงหา "ที่ทางในประวัติศาสตร์" ให้กับตัวเองได้แม้แต่คนเดียว เพราะเป็นความตายของคนที่ต้องโอกาสทางสังคม มีฐานะต่ำต่อยกเกินกว่าที่คนรุ่นเดียวกันหรือคนรุ่นหลังจะ engage ได้อย่างจริงจัง

ขณะที่มีคนเดือนตุลาเต็มไปหมดในสภา ในมหาวิทยาลัย ในองค์กรพัฒนาเอกชน ในกลุ่มนักธุรกิจ รายใหญ่และรายย่อย ในวงการสื่อสารมวลชน ในวงการนักเขียน ฯลฯ มีใครสักกี่คนที่จะเอ่ยปากบอกว่าผมเป็นเพื่อนกับคนขี่มอเตอร์ไซค์รับจ้างหรือคนสลัมคลองเตยที่ถูกยิงตายในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม?

ชนชั้นของคนตายเกี่ยวข้องโดยตรงกับที่ทางของความทรงจำรวมหมู่ ที่สังคมมีต่อความตายในเหตุการณ์ทางการเมือง

ข้อสอง การอธิบายเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมแต่ในแง่วิธีภายใต้ประเด็นหลักเรื่องความสามัคคี

คนที่ความจำดีคงจำได้ว่าหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมผ่านไปได้ไม่นาน ความต้องการปฏิรูปประชาธิปไตยในสังคมไทยก็สูงขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน มีการพูดถึงการปฏิรูปสื่อ การปฏิรูปกองทัพให้มีขนาดเล็ก การกระจายอำนาจ การเลือกตั้งผู้ว่าโดยตรง ฯลฯ ถึงขั้นที่หนึ่งในความขัดแย้งหลักที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ช่วงหลัง พ.ศ.2535 ถูกโจมตีจากพรรคร่วมรัฐบาลและสังคมในเวลานั้นคือการไม่ยอมจัดการเลือกตั้งผู้ว่าโดยตรงอย่างที่เคหาเสียงเอาไว้

มีเหตุปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้การปฏิรูปสังคมและการเมืองเชิงยุทธศาสตร์ในช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาคมล้มเหลวไป เหตุผลที่สำคัญที่สุดได้แก่ชัยชนะของชนชั้นนำทั้งหมดในการเจรจาต่อรองและสร้างข้อตกลงร่วมกันในอันที่จะไม่ปฏิรูประบบเอาไว้ ซึ่งทั้งหมดนี้ทำงานภายใต้วาทกรรมการเมืองที่สั้นๆ ง่ายๆ แต่มีพลัง นั่นก็คือวาทกรรมเรื่องความรักสามัคคี

มีใครจำได้บ้างว่าเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมจบลงแบบที่เป็นอยู่ด้วยปัจจัยที่สำคัญมากข้อหนึ่ง คือการชุมนุมอย่างไม่หือถอยของนักศึกษาและประชาชนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่รุนแรงถึงขั้นเตรียมใช้รถนำมันขวางรถถังที่กำลังจะเคลื่อนกำลังเข้าปราบปรามผู้ชุมนุม

ตัวอย่างที่อธิบายชัยชนะของชนชั้นนำได้ดีคือปรากฏการณ์ที่โคทม อาริยา, ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, กรุณา บัวคำศรี รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการหลายคน แห่เข้าไปเป็นคณะทำงานขององค์กรกลางเพื่อควบคุมการเลือกตั้งหลังปี 2535 ถึงขั้นที่อาจพูดเปรียบเทียบเล่นๆ ได้ว่าคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) แปรสภาพไปเป็นกองเลขาขององค์กรกลางในทันทีที่เหตุการณ์เดือนพฤษภาคมจบสิ้นลง ขณะที่มีคนเพียงหยิบมือเดียวที่ให้ความสำคัญต่อการเคลื่อนไหวกับประชาชนเพื่อปฏิรูปประชาธิปไตย ปฏิรูปกองทัพ เลือกตั้งผู้ว่า ผลักดันให้เกิดการกระจายอำนาจ การติดตามกรณี "คนหาย" ในเหตุการณ์นั้น รวมทั้งการดำเนินความผิดกับ พล.อ.สุจินดา พล.อ.อิวรพงศ์ พล.อ.เกษร พล.อ.อนันต์ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องในทางใดทางหนึ่งกับการใช้ทหารติดอาวุธปราบปรามประชาชน

เมื่อมองย้อนหลังกลับไป การมีส่วนร่วมของ “ผู้นำนักศึกษา” และ “ภาคประชาชน” ที่หมกมุ่นแต่ปัญหาการเลือกตั้ง การไม่ซื้อเสียง ฯลฯ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นจุดกำเนิดของการโจรกรรมพลังปฏิรูปการเมืองหลังเดือนพฤษภาคมให้อยู่ภายใต้วาระทางการเมืองของชนชั้นนำเก่า นั่นก็คือการทำให้ปัญหาการเลือกตั้งไม่โปร่งใสเท่ากับปัญหาทั้งหมดของประชาธิปไตยไทย หรือพูดให้ยุ่งยากขึ้นคือการย่อยสลายและดุดกลืน “ภาคประชาชน” ให้ไปเป็นส่วนหนึ่งของระบอบรัฐไทย

ในแง่แล้ว “เจตนารมณ์ของวีรชนเดือนพฤษภาคม” หายวับไปแทบจะในทันทีที่กองเลือดหายไปจากถนนราชดำเนิน จึงไม่น่าแปลกใจที่เมื่อเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมผ่านมาได้สิบห้าปี นักวิชาการที่มีอดีตเป็น “ผู้นำนักศึกษา” พูดได้อย่างหน้าตาเฉยว่าคณะรัฐประหาร 2549 เป็นคณะรัฐประหารที่ดีกว่า รสช., คนไม่น้อยเข้าร่วมกิจกรรมรำลึกวีรชนเดือนพฤษภาคมพร้อมกับรณรงค์ให้รับร่างรัฐธรรมนูญ คมช. ที่ทำลายเจตนารมณ์ของการเคลื่อนไหวเดือนพฤษภาคมแทบทั้งหมดได้, พล.อ. ฟิลลิก ปินมณี ให้สัมภาษณ์อย่างภาคภูมิใจว่าเป็นคนวางแผนให้เกิดการจลาจลในช่วงเดือนพฤษภา, ครึ่งหนึ่งของกรรมการสมาพันธ์ประชาธิปไตยในปี 2535 กลายเป็นผู้สนับสนุนรัฐประหาร 2549 ทั้งโดยเปิดเผยและไม่เปิดเผย ฯลฯ

การปราศจากมิติทางอุดมการณ์ส่งผลโดยตรงให้ความตายเดือนพฤษภาคมเป็นความตายทางการเมือง แม้กระทั่งการเรียกร้องในเรื่องต่างๆ อย่างการสร้างอนุสรณ์รำลึกวีรชนเดือนพฤษภาคม ก็เป็นเรื่องที่คนที่ได้ดิบได้ดีจากเหตุการณ์พฤษภาทั้งหมดลืมไปเฉยๆ ปัญหาที่จะพูดถึงการรำลึกเจตนารมณ์ของคนตาย หรือการสืบทอดอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นนามธรรมสูงยิ่งขึ้นไป

คนตายเดือนพฤษภาคือคนตายที่ตายไปแล้วอย่างไม่มีทางฟื้นมีคุณค่าขึ้นมาได้ เพราะไม่มีใครรู้สึกกับความตายในเดือนพฤษภา

ปรากฏการณ์เริ่มต้นด้วยการเสนอว่าหตุลาคือประวัติศาสตร์บาดแผลที่ตายไปแล้วแต่มีโอกาสนឹងได้ แต่พฤษภาคือประวัติศาสตร์บาดแผลที่ตายไปแล้วอย่างไม่มีเงื่อนไขที่จะฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีก แต่ปรากฏการณ์มีข้อสรุปที่แยกต่างหาก นั่นคือหากวีรชนเดือนพฤษภาฟื้นคืนชีพขึ้นมาได้ พวกเขาคงจะนั่งกับกระแสดความเปลี่ยนแปลงหลายต่อหลายอย่างที่อ้างว่าเป็นเรื่องของการปฏิรูปการเมือง” ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการมีวุฒิสภาที่สมาชิกครึ่งหนึ่งมาจากการแต่งตั้งทหารและข้าราชการเก่าๆ ที่ไม่มีใครในประเทศรู้จัก แต่กลับมีอำนาจเทียบเท่าผู้แทนจากการเลือกตั้งของปวงชน การปฏิรูปสื่อจากการครอบงำของรัฐและการควบคุมของกองทัพกลายเป็นการทำให้รัฐเป็นเจ้าของทีวีสาธารณะเพิ่มขึ้นอีกของ การสร้างรัฐธรรมนูญให้ศาลและสถาบันที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งและควบคุมตรวจสอบของประชาชนมีอำนาจเหนือสถาบันที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามา

เหนืออื่นใดคือการสนับสนุนรัฐประหารและทำลายประชาธิปไตยรัฐสภาโดยคนหลายคนที่อ้างว่าเป็นผู้นำ เป็นนักต่อสู้ หรือเป็นผลผลิตของเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม

เชิงอรรถ

[1] Slavoj Žižek, For They Know Not What They Do : Enjoyment as a Political Factor (London : Verso, 1991), 272-3.

[2] ธงชัย วินิจจะกุล, “ความทรงจำ ภาพสะท้อนและความเจ็บในหมู่ฝ่ายขวาหลังการสังหารหมู่ 6 ตุลา”, เอกสารในการสัมมนาโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เรื่อง ‘สันติวิธี ความรุนแรง และสังคมไทย’ วันที่ 19-20 พฤศจิกายน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[3] ดูการอภิปรายประเด็นนี้เพิ่มเติมใน Agamben, Giorgio (2002) Remnants of Auschwitz. The witness and the archive. Translated by Daniel Heller-Roazen. New York: Zone Books, 105.

อ่านงานที่เกี่ยวข้อง

แปลจากตุลาถึงพฤษภา: ยิ่งเพิกเฉยอดีต วันนี้อยิ่งพิกลพิการ ย้ำ อัยารื้อฟื้น 6 ตุลา แบบตกลุม 'การเมือง' - โพสต์ 20/2/2551

คลิกที่ชื่อเพื่อดาวน์โหลดไฟล์เสียง

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ "ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียน" (8.6 MB/25.17 Min)

กนกรัตน์ เลิศบุษกุล "6 ตุลา-บท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" (3.9 MB/17.14 Min)

ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ "พฤษภาเลือด-อีกหนึ่งบท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" (5.8 MB/37.23 Min)

โดย : ประชาไท
วันที่ : 21/2/2551

เข้าชม : 860
แสดงความคิดเห็น : 10

www.prachatai.com เว็บไซต์สื่อพิมพ์ออนไลน์

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ: 1 คนหรือ 40 คนไม่เป็นประเด็น ถ้ารู้ว่าอะไรคือเหตุการณ์ในอดีตที่เป็นจริง

ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มธ. กล่าวปาฐกถาในหัวข้อ "ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียน" ในการเสวนาหัวข้อ "จาก 14 ถึง 6 ตุลา และพฤษภาเลือด ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียนของเรา" จัดโดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, วิชา ป.211 โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มธ., หลักสูตรควมตรี/โท ด้านการบัญชีและบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์ มธ. ที่ติ๊กอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ท่าพระจันทร์ เมื่อวันที่ 19 ก.พ. ที่ผ่านมา

000000

ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ
คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในช่วงเกือบสิบปีที่ผ่านมา ผมและเพื่อนได้พูดคุยและอภิปรายเรื่องเหตุการณ์ 14 ตุลา, 6 ตุลา ที่เรียกว่า ขบวนการตุลาหลายครั้ง จนอดไม่ได้ที่จะตั้งข้อสังเกตขบวนการตุลาเมื่อปี 2516 หรือ ค.ศ. 1973 ซึ่งจะไปแล้วก็เป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยของคนหนุ่มสาวในทศวรรษ 60 เป็นกระบวนการของคนหนุ่มสาวทั่วโลก ที่มีการเคลื่อนไหวต่อสู้สงครามเวียดนาม ซึ่งเป็นเวทีระดับโลกที่มีอิมแพคมากมาย ในเอเชียก็มีญี่ปุ่นและประเทศไทยที่มีขบวนการนักศึกษาที่มีบทบาทมาก จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างๆ

แต่หลังจากนั้นมา จะพบว่า เกือบทุกแห่ง หลังสงครามเย็นสิ้นสุดในปี 1989 ขบวนการคนหนุ่มสาวรุ่นทศวรรษ 60 ไม่มีใครพูดถึงอีกแล้ว แต่น่าสนใจมากกว่า ประเทศไทยอาจเป็นประเทศเดียว ในตอนนี้ที่ขบวนการคนหนุ่มสาวตั้งแต่ยุค 60 ยังถูกพูดถึงอยู่จนปัจจุบัน ไม่ใช่ในแง่ที่ผ่านไปแล้ว แต่เป็นเรื่องที่ยังไม่ผ่าน

ปีนี้ 32 ปี 6 ตุลา และ 35 ปี 14 ตุลา เราจัดรายการเฉลิมฉลองต่างๆ คำถามคือทำไมสิ่งๆ ที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ หรือขบวนการประวัติศาสตร์ 14 ตุลา ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย จึงไม่สามารถหาข้อยุติหรือเกิดพัฒนาการที่เข้าใจกันได้อย่างธรรมดา ไม่ต้องเกิดวิวาทะระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างที่กำลังเกิดปัจจุบันนี้ ทั้งหมดนั้นคงจะตอบไม่ได้ในเวลาที่ได้รับมอบหมาย แต่จะตั้งคำถามและเสนอแนวคิด

สิ่งที่อยากจะพูดมีสองประเด็นหลักๆ คือ สิ่งๆ ที่เรียกว่าขบวนการตุลาที่มีความหมายอย่างไรต่อประวัติศาสตร์ไทย และขบวนการ 14 ตุลา 6 ตุลาและพฤษภา มีโอกาสที่จะกลายเป็นประวัติศาสตร์ไทยได้หรือไม่

หนึ่ง ขบวนการตุลากับประวัติศาสตร์ สังคมที่ไร้รากคือสังคมที่ไร้ประวัติศาสตร์ สังคมไทยเป็นสังคมที่เราเชื่อมั่นและภูมิใจเป็นอย่างยิ่งว่ามีประวัติศาสตร์อันยาวนานและต่อเนื่องกันมาโดยไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นลักษณะที่หายากมากโดยเฉพาะประเทศที่อยู่นอกโลกตะวันตก เพราะประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมทั้งหลายไม่สามารถย้อนกลับไปสู่ประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้แล้ว ยกเว้นสยามที่กลายเป็นไทยทุกวันนี้ เราอ้างได้ตลอดว่าเรามีประวัติศาสตร์ที่ไม่ขาดตอนเลย 700 กว่าปี และมีสถาบันหลักๆ ที่ดำรงอยู่ตลอดมาจนปัจจุบันนี้ อันนี้ คิดว่าน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและพัฒนาของสิ่งที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ไทยของเราด้วย

จากความเชื่อที่ได้รับการสั่งสอนกันมา จึงกล่าวได้ว่าคนไทยเป็นคนที่มีสำนึกทางประวัติศาสตร์สูงยิ่ง แต่ทำไมคนบางคนถึงจำประวัติศาสตร์บางเรื่องบางตอนในอดีตของตนเองไม่ได้ หรือจำได้ อย่างเบลอๆ บิดเบี้ยว เช่นการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนระดับนานาชาติของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี สยามไทย ว่าเหตุการณ์ 6 ตุลา มีคนเคราะห์ร้ายตายเพียงคนเดียวเท่านั้น หรือบอกว่านักศึกษาใน มธ. ที่ถูกจับไป 3,000 คนนั้น ก็เพื่อป้องกันไม่ให้ถูกทำร้าย ไม่ได้จับไปเลย เป็นการช่วยนักศึกษา เสียอีก นี่เป็นแนวประวัติศาสตร์ที่มองโลกในแง่ดีอย่างไม่น่าเชื่อ

แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ลึกลงไป การหลงลืมเหตุการณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์การเมืองไทย สมัยใหม่ เช่นการเคลื่อนไหว 14 ตุลา 2516 และการปราบปรามการชุมนุมของนักศึกษาในธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลา 2519 ที่เรียกรวมๆ ว่าเหตุการณ์เดือนตุลานั้น แสดงให้เห็นอะไรบ้าง

ประการแรก หากผู้นำทางการเมืองและสังคมจนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่เข้าใจถึงผลกระทบและเจตนารมณ์ของการลุกขึ้นประท้วงในเหตุการณ์ 14 ตุลา ก็แสดงว่า ระบบและสถาบันการเมือง รวมถึงบุคลากรทางการเมืองมีสายตาที่สั้นและบิดเบือนอย่างยิ่ง จึงไม่น่าแปลกใจที่การกระทำและการปฏิบัติทางการเมืองไทยในระบบที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบไทยที่สืบทอดกันมาจนทุกวันนี้ จึงเต็มไปด้วยความไร้สาระและไร้ซึ่งจิตวิญญาณของความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงอย่างยิ่ง นี่เป็นปัญหาว่าทำไมเราจึงปวดหัวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของเรา อย่างที่ไม่มีใครอธิบายได้ว่าเกิดอะไรขึ้น

กล่าวอย่างสั้นๆ กรณี 14 ตุลาคม 2516 แม้ไม่ใช่การปฏิวัติ ไม่ใช่กระบวนการที่ตั้งขึ้นมาโดยมีผู้นำ แต่เป็นผลจากการเคลื่อนไหวอันใหญ่โตที่มีประชาชนทุกชั้นชนเข้าร่วมอย่างกว้างขวางที่สุด ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง 14 ตุลา ส่งผลเทียบเท่ากับการปฏิวัติเพราะผลักดันให้การเมืองไทย

เปลี่ยนไปอีกแบบหนึ่ง เพราะฉะนั้นถ้าเปรียบ ต้องเปรียบกับ 24 มิถุนายน 2475 ที่เปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีระบอบรัฐธรรมนูญ 14 ตุลาคม 2516 ก็มีนัยของการปฏิวัติการเมืองไทยแบบนั้นอีกครั้ง แต่ถ้าคนที่จะเล่นการเมืองไทยยังแยกไม่ออกว่า 14 ตุลา เกิดอะไรขึ้น ก็แสดงว่า เราจะต้องเจอกับความปั่นป่วน และไร้สาระในการเมืองไทยต่อไปอีก

สอง เป้าหมายที่มีการลุกฮือ 14 ตุลา และนำไปสู่การโค่นล้มรัฐบาลเผด็จการถนอม ประภาส คือระบบราชการ นี่คือข้อเขียนของอาจารย์เสน่ห์ จามริก เพราะระบบราชการจนถึง 14 ตุลา 16 เป็นระบบที่นำไปสู่การสร้างอภิชน สร้างการคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบ สร้างมรดกตกทอดจนถึงคนรุ่นหลัง การปฏิวัติ 14 ตุลาโดยลำพังไม่อาจสามารถทำลายหรือรื้อถอนระบบการเมืองทั้งระบบขึ้นมาได้ แต่เริ่มต้นในการนำไปสู่จุดนั้น กระแสการปฏิวัติในภูมิภาคของเราในตอนนั้นคือเกิดกระแสคลื่นของการปฏิวัติสังคมนิยม แล้วชัยชนะของเวียดนามในวันที่ 30 เม.ย. 2518 เวียดนามเหนือชนะ ยึดประเทศเวียดนามใต้ทั้งหมด นั่นมีผลอย่างยิ่งต่อการพลิกผันของสถานการณ์ และนำไปสู่การระเบิดอีกครั้งเมื่อ 6 ตุลา 2519

ขอสรุปอย่างสั้นๆ ว่า มันมีความต่อเนื่องกันอย่างไรใกล้ชิดระหว่างการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ ไปจนถึง 6 ตุลา และที่สำคัญคือการฟื้นตัวขึ้นของระบอบเผด็จการ โดยใช้กองทัพเป็นกำลังในการเข้าปราบปรามฝ่ายซ้าย ฝ่ายนักศึกษาในวันที่ 6 ตุลาคม

6 ตุลา จะครบ 32 ปีในปีนี้ 14 ตุลาคมจะครบรอบ 35 ปี สามทศวรรษที่ผ่านไป รัฐและสังคมไม่ได้คลี่คลายปัญหาของความขัดแย้งเหล่านั้นอย่างที่ควรจะเป็น กล่าวคือ การทำให้เกิดการถดถอยเดือนตุลา เป็นเรื่องราวที่สังคมและคนส่วนใหญ่รับรู้ถึงความหมาย เหตุการณ์อย่างที่มีนัยเป็นจริงเหมือนกัน ถ้าเหตุการณ์สำคัญขนาดนั้นทำไมสังคมของเราจึงไม่สามารถทำให้ประชาชนทุกคน ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม รับรู้เรื่องราวอย่างที่มีนัยควรจะเป็น ปรากฏว่าจนถึงปัจจุบันนี้ ความรับรู้เรื่อง 14 ตุลา หรือ 6 ตุลานั้น ยังเป็นความทรงจำที่เป็นส่วนตัว เป็นเฉพาะส่วนเฉพาะบุคคลต่างๆ เป็นความทรงจำของคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ของส่วนรวม ซึ่งแน่นอนยังเป็นความทรงจำที่ขัดแย้งกัน หากผู้ที่กระทำเหล่านั้นยังเป็นฝ่ายกุมอำนาจรัฐอยู่ ในขณะที่ฝ่ายที่เคยเป็นเหยื่อก็อยู่ในฐานะของผู้ไร้อำนาจและความชอบธรรมในการพูดถึงความเป็นจริง

หากเป็นเช่นนั้นเหตุการณ์ 6 ตุลา ก็ยังไม่อาจเป็นประวัติศาสตร์ได้ และก็ยังเป็นแค่อ่านาน ยังเป็นมุขปาฐะที่คนเล่าสร้างความเป็นจริง ไม่ใช่เหตุการณ์ในอดีตที่เกิดขึ้นจริงๆ นั่นคือที่เราเห็นในปัจจุบันนี้ทำไมแค่นายกฯ คนเดียวพูด ประโยคเดียว เหตุการณ์ทั้งหมดก็ถูกเปลี่ยนไป ทำไมประวัติศาสตร์ยังไม่ถูกสร้างขึ้นทั้งที่เหตุการณ์นั้นผ่านมาแล้ว ประเด็นที่คาใจคนที่รับรู้ประวัติศาสตร์เดือนตุลาไม่ว่าจะโดยรูปแบบอะไรก็ตาม คือ เมื่อไรความจริงของเหตุการณ์เดือนตุลาจะปรากฏอย่างเปิดเผยให้สาธารณชนได้รับรู้และเก็บรับเป็นบทเรียนกันอย่างจริงจังต่อไปได้

เวลาสื่อมวลชนถามว่าเราได้รับบทเรียนหรือไม่ อยากจะบอกว่า บทเรียนนั้นไม่ใช่เราในฐานะปัจเจกชนที่จะรับได้ คนที่จะรับบทเรียนที่ใหญ่ขนาดนี้ในประวัติศาสตร์นั้นต้องเป็นผู้กุมอำนาจรัฐ คือผู้ที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงต้องทำตัวอย่างให้รู้ว่าเขาเก็บรับบทเรียนนั้นได้แล้ว บทเรียนนั้นจึงจะถูกสอนออกมา

ประวัติศาสตร์ที่เราอ้างว่าเอามาใช้เป็นบทเรียน มันไม่ใช่บทเรียนที่เขียนในสมุดแล้วสั่งให้เด็กท่องเด็กจำเด็กอ่าน แต่ประวัติศาสตร์ต้องสอนโดยการปฏิบัติ คนที่ปฏิบัติทางการเมืองก็คือคนที่ยึดกุมอำนาจรัฐ คนที่ออกนโยบาย คนที่รับผิดชอบชีวิตความเป็นไปของรัฐ จะเป็นคนให้บทเรียน ผมบอกเขาได้ว่าบทเรียน 14 ตุลาคืออะไร แต่ผมไม่ได้สร้างบทเรียน แล้วมันจะมีความหมายก็ต่อเมื่อรัฐเอามาดำเนินการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความเป็นจริง บทเรียนเหล่านั้นจึงจะเกิดขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้นอันนี้เองคือปัญหาของระบบการเมืองไทย ที่ไม่อาจเก็บรับและศึกษาบทเรียนจากความผิดพลาดในอดีตของตนเองได้ ตราบใดที่คนที่อยู่ในอำนาจยังไม่เข้าใจความสัมพันธ์เหตุการณ์กับฐานะของรัฐบาลปัจจุบันนี้

14 ตุลา ก็ดี 6 ตุลา ก็ดี พ.ศ. 35 ก็ดี ก็จะเป็นเพียงเรื่องเล่า เอามาหาเรื่องคนอื่น ใส่ร้ายฝ่ายตรงข้ามหรือมาเชิดชูประวัติของตัวเองก็ตาม ทั้งหมดนั้นจะไม่ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าความจริง ความยุติธรรม ผมคิดว่า กระบวนการประชาชนไม่ว่าเดือนตุลาหรือเดือนพฤษภา ต่อสู้เพื่อความจริงและ

ความยุติธรรม ดังนั้นเมื่อมองไปในประวัติศาสตร์ของเรา การที่ประชาชนจะหาความจริง ความยุติธรรมในประวัติศาสตร์หายากมาก เหมือนความหาเข็มในมหาสมุทร เมื่อเป็นเช่นนี้กระบวนการสร้างและทำให้ประวัติศาสตร์ของประชาชนผู้เสียเปรียบให้ปรากฏนั้นยังเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลย

เรามักเชื่อว่า ประวัติศาสตร์คืออะไรก็ได้ที่เป็นอดีต ไม่ใช่ เรื่องในอดีตไม่ใช่เป็นประวัติศาสตร์ได้ ทุกเรื่อง แต่ที่สำคัญอยู่ที่ว่า คนปัจจุบันรับรู้และเข้าใจถึงเหตุการณ์อันนั้นอย่างเป็นเอกภาพ มีนัยยะรีเปลา ถ้าเข้าใจตรงกัน อดีตนั้นถึงจะเป็นประวัติศาสตร์ได้ เพราะฉะนั้น ประวัติศาสตร์จึงเกิดจากกระบวนการรับรู้ของสังคมในระยะเวลาที่แน่นอน เพื่อบรรลุการเข้าใจและจึงจะยึดกุมความจริงในอดีตของสังคมนั้นได้

และตัวเลขเรื่อง 1 คนหรือ 40 คนไม่เป็นประเด็นเลย ถ้าหากว่าคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีความรู้ว่าจะอะไรคือเหตุการณ์ในอดีตที่เป็นจริง จุดหมายที่ประวัติศาสตร์จะไปบรรลุ แน่ของมันจะสัมพันธ์กับปัจจัยทางอำนาจและความรู้ของสังคมเป็นเกณฑ์ มันฟ้องให้เรารู้เลยว่าเพราะโครงสร้างอำนาจของเรายังบิดเบี้ยว อำนาจที่เป็นของประชาชนยังไม่ลงมาเป็นของประชาชน รวมทั้งเครื่องมือในการที่จะถ่ายทอด หลักสูตร หรือสถาบันต่างๆ ความจริงก็ยังไม่ได้ทำหน้าที่ของการนำความจริงออกมา ดังนั้น ประวัติศาสตร์ของเดือนตุลา จึงยังไม่ใช่ "เรื่องราวต่างๆ ที่ได้เคยเกิดขึ้นจริงๆ" อย่างที่นักประวัติศาสตร์เยอรมัน Leopold von Ranke ที่บอกว่า ประวัติศาสตร์ก็คือ "what actually happened"

จนปัจจุบันนี้ก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นในเมืองไทย ยังไม่เคยถูกบันทึกให้เป็นจริงได้ เมื่อ 2 เหตุการณ์ของเดือนตุลา ยังไม่ถูกทำให้เป็นประวัติศาสตร์ไทยที่แท้จริง มันจึงเป็นได้แต่เพียงความทรงจำของคนบางกลุ่มเท่านั้นเอง

ประเด็นสุดท้ายคือ ถ้าอย่างนั้นประวัติศาสตร์เป็นความจริงหรือไม่ และประวัติศาสตร์เดือนตุลาจะเป็นประวัติศาสตร์ได้ไหม

ในขณะที่เหตุการณ์หรือบุคคลต่างๆ ในอดีต ที่ถูกบันทึกและผลิตซ้ำในตำราและวรรณกรรมหลักของรัฐ และการเมืองไทยมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นความจริงของอดีตมาแล้วนั้น ปัจจุบันนักประวัติศาสตร์เริ่มตั้งคำถามต่อความจริงต่างๆ และบุคคลต่างๆ ที่ถูกบอกว่าพวกเขาได้สร้างหรือเป็นผู้กระทำเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นว่าจริงหรือเปล่า ไม่ว่าจะเรื่องบรมเกา เช่นเรื่องพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ศิลปินสุโขทัยหลักที่ 1 สุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรกของคนไทย พระเจ้าอู่ทองกับการสร้างกรุงศรีอยุธยา คนไทยถูกจีนไล่ตีหนีมาจากภูเขาอันไต มาถึงประวัติศาสตร์ยุคใหม่ๆ เช่น อะไรคือความจริงในกรณีกบฏปัตตานีในสมัยรัชกาลที่ 5 การหายตัวอย่างลึกลับของหะยีสุทรงในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาจนถึงการฆาตกรรมอดีต 4 รัฐมนตรีอีสานที่บางเขน จนถึงการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร หลังจากเปิดเผยเรื่องในปัตตานี

เรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ถูกทำให้เป็นประวัติศาสตร์ชาติไทยอย่างเรียบร้อย ไม่มีความขัดแย้ง ในนั้นมีตัวละครอยู่สองตัว เนื้อเรื่องสองแนว ฝ่ายหนึ่งเป็นพระเอก ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ร้าย ในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเจ้าเมืองปัตตานี หะยีสุทรง จนถึงนายสมชาย พวกนั้นเป็นผู้ร้ายในสังคมไทยทั้งหมดจนปัจจุบันนี้

กลายเป็นความจริงลวง ที่ไม่มีเหตุผลและตรรกะแบบวิทยาศาสตร์ แต่เรื่องเหล่านี้ก็ยังถูกเชืออยู่ เพราะเป็นความจริงในอำนาจของรัฐ เป็นความจริงตามรัฐ เป็นเหตุผลของรัฐเท่านั้นเอง ดังนั้นมันจึงเป็นความจริงที่ไม่นำไปสู่การเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้อันมีค่าให้กับสังคม เราบ่นอยู่เรื่อยๆ ว่า ประวัติศาสตร์ไทยเรียนไปไม่รู้อะไร ท่องจำตลอดเวลา ก็จริง แต่ไม่ใช่เพราะต้องเปลี่ยนประวัติศาสตร์ใหม่ แต่ที่สำคัญคือ ไม่สามารถพูดความจริงได้ เพราะถ้าหากประวัติศาสตร์ชาติจะต้องรักษาความเป็นเอกลักษณ์ ความเรียบร้อยของสถาบันต่างๆ เอาไว้ไม่ให้มีความขัดแย้ง ประวัติศาสตร์ของเราก็จะเป็นประวัติศาสตร์ที่น่าเบื่อ แล้วก็ทิ้งหลัก เรียนจนแก่ก็หลัก เพราะเด็กจนถึงแก่ก็ไม่มีความที่จะเดินเดินอะไรกับมันได้

จุดอ่อนที่เห็นอยู่ทุกวันคือสังคมไทยไม่มีบทเรียนอะไรในทางการเมืองเลยจนถึงปัจจุบันนี้ เอาแค่ 2475 มา 70 กว่าปีที่ผ่านมามีเราสรุปบทเรียนกันได้หรือเปล่าว่า ทำไมต้องมีรัฐประหาร 17-18 ครั้ง มีการร่างรัฐธรรมนูญ 17-18 ฉบับ สรุปไม่ได้ เพราะมีความเชื่อซึ่งรองรับโดยการปฏิบัติ 70 กว่าปีที่ผ่านมามีอำนาจคือธรรม เมื่อมีอำนาจก็ถูก คุณไม่มีอำนาจคุณก็ผิด คุณก็แพ้ว แล้วหาอำนาจมาก่อนคุณจึงจะกลับมาได้ ซึ่งความเชื่อนี้ ไขกันมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง จนถึงพลเอกสนธิ บุญรัตถกุลิน นี่คือประวัติศาสตร์ไทยที่ต่อเนื่องจริงๆ เลย

บทเรียนในข้อนี้คือ ทำไมต้องเป็นอย่างนี้ วิชาการต่างๆ นั้นมันมีสิ่งที่เรียกว่า ผลกระทบทางอำนาจ อยู่ด้วย ทันที้ที่เราเปิดเผยความจริงทั้งหมดอย่างที่มีเป็นความจริงออกมา นั่นคือเรื่องราวในเหตุการณ์นั้นจะไม่มีใครเป็นพระเอกคนเดียว หรือเป็นตัวร้ายคนเดียวได้ หากแต่เรื่องราวจะดำเนินไปอย่างเป็นกระบวนการ มีเหตุมีผล เพื่อทำให้คนรุ่นหลังเข้าใจและศึกษามันได้ ดังนั้น ปัญหาอะไร คือความจริงในประวัติศาสตร์ จึงขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้เขียนหรือกำกับการเขียนประวัติศาสตร์ด้วย

ไม่ใช่แค่นักประวัติศาสตร์ที่รู้ข้อเท็จจริงก็เขียน ถ้าหากว่ามีนักการเมืองขึ้นมายึดอำนาจได้ เขาก็พูดไปอย่างที่เขาคือ แสดงว่าความเป็นจริงที่เราทำ มันไม่ลงไปในสังคมเลย เพราะอะไร ในสังคมสมัยใหม่มีความเกี่ยวโยงอย่างแน่นแฟ้นตามคอนเซ็ปต์ของฟูโกต์ระหว่างอำนาจกับความรู้ กับความทรงจำ ระหว่างความรู้กับกระบวนการสร้างประวัติศาสตร์ และระหว่างอำนาจกับประวัติศาสตร์ มันชัดเจน ในสังคมที่เราประสมอยู่นี้ การสร้างความทรงจำเพื่อไปสู่การสร้างประวัติศาสตร์จึงดำรงอยู่ทุกแห่งหน แต่ทั้งหมดนี้จะเป็นจริงได้ ประชาชนและประชาสังคมจะต้องมีจิตสำนึกของตนเอง เราจะต้องรู้เท่าทันอำนาจและอิทธิพลของรัฐและทุน ไปจนถึงวัฒนธรรมการบริโภคที่ล้อมรอบเราอยู่ได้ จึงจะไปคัดค้านหรือวิพากษ์สถาบันทางอำนาจอันใดอันหนึ่งหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง หรือชนชั้นหนึ่งได้ โดยผ่านการโจมตีเทคนิคของสัมพันธภาพ วิธีการและรูปแบบ ของอำนาจที่บดบังและปิดบังความจริงที่พึงปรารถนาดีกว่าของประชาชนได้

ประวัติศาสตร์จึงไม่ใช่วิชาโบราณ หากแต่เราจะต้องทำให้ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องมืออันทรงพลัง ภาพของประชาสังคมและประชาชนทั้งหลายในการค้นหาและสถาปนาความจริงของสังคมและของประชาชนขึ้นมา

ไม่มีสังคมไหนที่ความเป็นคนจะสมบูรณ์ได้ ถ้าประวัติศาสตร์ยังเป็นแค่ตำนานหรือนิทาน เรื่องเล่าของคนแก่ๆ บางคนเท่านั้น ขอขอบคุณครับ

อ่านงานที่เกี่ยวข้อง

คีโรตม์: ประวัติศาสตร์บาดแผลเดือนตุลาและพฤษภา : ระหว่างความตายที่ฟื้นได้ กับ ความตายที่ไม่มีวันฟื้น - โปสท์ 21/2/2551

แผลจากตุลาถึงพฤษภา: ยิ่งเพิกเฉยอดีต วันนี้อย่างพิกลพิการ ย้ำ อัยารื้อฟื้น 6 ตุลา แบบตกลม 'การเมือง' - โปสท์ 20/2/2551

คลิกที่ชื่อเพื่อดาวน์โหลดไฟล์เสียง

ธเนศ อภรณ์สุวรรณ "ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียน" (8.6 MB/25.17 Min)

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล "6 ตุลา-บท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" (3.9 MB/17.14 Min)

คีโรตม์ คล้ามไพบูลย์ "พฤษภาเลือด-อีกหนึ่งบท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" (5.8 MB/37.23 Min)

โดย : ประชาไท
วันที่ : 21/2/2551

เข้าชม : 89
แสดงความคิดเห็น : 0

The Senate, 6th October , the South and Thai Democracy

Giles Ji Ungpakorn

The tragedy of Thai democracy today is that we have a Prime Minister and Interior Minister who tell bare-faced lies and an opposition, in the shape of the Democrat Party, that supported the 19th September coup, insulted the poor and never showed an interest in the 6th October in the past. The tragedy is worse because the only real force in Thai society which widens and protects the democratic space, the Peoples' Movement, is running around trying to seek favours from either the military or *Thai Rak Thai*/P.P.P. The latest farce is the fact that many leaders of the Peoples' Movement put their names forward to be appointed senators. It is a farce because after grovelling to the military, these leaders got kicked in the teeth. None were selected. It is also a tragedy because Thailand has a long history unelected senators and the military coup in 2006 turned the clock back by reducing the number of elected seats in the senate. We need to move beyond the simplistic view, encouraged by anarchistic ideas, that representative democracy has failed because of money politics and therefore we have to either rely on the military or just pretend that we don't need to deal with the issue of political power.

I don't want to go into detail about what Prime Minister Samak or Interior Minister Chalerm said about the 6th of October bloodbath. This is common knowledge. In the latter case I've heard people say that Chalerm is right to talk about a "drunken policeman letting off his gun", but he seems confused by history. The incident actually took place recently in a pub and a policeman died at the hands of someone's son. However, the issue which has received far too little publicity is Samak's statement to Al-Jazeera T.V. that the people who died at Takbai in 2004 "*just fell over because they were weak from fasting... no one intended to kill them... what is wrong with that?*" This disgraceful statement indicates the total lack of commitment by this government to Human Rights. It raises serious concerns as to the revival of the War on Drugs by Minister Chalerm. Will the guns of thousands of drunken police and army officials "just go off by accident", killing another 3000 innocent people?

Samak's statement on Takbai and the 6th of October are linked. The fact that no government official has ever been punished for these state crimes means that they continue. Prime Minister Anand was a key person in pardoning the military over the 1992 massacre. Prime Minister Surayut was an army commander responsible for some of that brutality. But he was painted as a "good man". Put bluntly, we have a culture of accepting state crimes and accepting the lies about

such crimes. Compare the lies by Thaksin about Takbai with the lies about 6th October. They are the same... foreigners involved, massing of arms, the necessity of the security forces to act in the interests of peace etc... Compare the way prisoners are captured, stripped, tied up and abused. The cycle is repeated over and over again.

Where is the outrage from the Democrat Party, the junta supporters and the media over all these issues? Where was the outrage by the Democrats about the junta's media and book censorship? The Democrats led Thai governments on 3 occasions since the 6th October and have never initiated any investigation of events.

In fact there is no big secret about what happened. In 2001, I was part of a fact-finding committee, set up by non-government organisations, to investigate the 6th October. We published a detailed report. It is quite clear that all the major sections of the Thai ruling class at the time were of the opinion that the Left-wing student movement had to be destroyed with violence. This was after all, one year after the Communist victories in Indo-China. When I say "all" sections of the ruling class, I mean the Palace, the army, the political parties, especially Chart Thai, and the business community. The students were attacked by the Border Patrol Police. Who gave the orders? We don't know. Look at the scandal surrounding the B.P.P. today. Samak's role as a young right-wing politician was to encourage the mob to attack the students and then to justify the events afterwards.

When I have tried to speak the truth about this I have faced censorship. Back in 2001, the *Bangkok Post* cut the section of my article which referred to the Palace and then tried to sue me when I complained. Recently, I was invited by ex-senator Cherm Sak to appear on a live T.V. programme about the 6th October on Mr Sonti's A.S.T.V. channel. When I mentioned the role of all sectors of the ruling class, including the Palace, Mr Cherm Sak immediately received a phone call on his mobile from the owner Sonti. This is the same Sonti who was part of the Peoples Alliance for Democracy which complained that Thaksin had censored the media. I was not born yesterday and I know that the State and the business class control the media, but I never thought I would be lucky enough to see this kind of thing with my very own eyes.

One reason why some sections of the People's Movement accepted the military constitution was that they believed that a half appointed senate would allow their representatives to be appointed. Many of these same people refused to join the pro-democracy demonstration at the end of the Thai Social Forum in October 2006. I remember attending the N.G.O.-Coordinating Committee's discussion about the new constitution. The invited speaker from the junta's side said that this would be the "first time" that we could have N.G.O. people as senators. He obviously "forgot" that N.G.O. senators had previously won elections to the senate, one was Chair Person of N.G.O.-COD. at the time!! Will the lessons be learnt about the need to build an independent political movement of farmers and workers? Rosana is standing for election to the senate in Bangkok on 2nd March and I shall vote for her. But unfortunately she has made no serious attempt to reach out to the various movements to gain support and build a dialogue about what kind of general politics we need in the movement. It is almost as if she was standing just as an individual.

We do not have the luxury of carrying on in the same old manner. The Peoples' Movement was poisoned by the P.A.D. leadership which dragged too many people into supporting the "yellow-ribbon" coup. The opposition in parliament is hardly serious or principled about social justice and human rights. Meanwhile the killings in the South continue and the vast differences between rich and poor remain. The lesson from the 6th October is that the Thai State must be taken to task over the South. We need the military to be withdrawn so that a political solution can be established. We also need to campaign for a welfare state, funded by progressive taxation of all the rich.

21/2/08

ใจ อึ้งภากรณ์ : ส.ว.สรรหาและประชาธิปไตยไทย- 6 ตุลา กับภาคใต้ ในสายตานายกฯ

ส่งต่อหน้านี้ให้เพื่อน

ใจ อึ้งภากรณ์
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อบทความเดิม : ส.ว.- 6 ตุลา – ภาคใต้ และประชาธิปไตยไทย

ปัญหาใหญ่สำหรับประชาธิปไตยไทยในยุคนี้คือการที่เรามีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมหาดไทยที่โกหกและไม่ปกป้องสิทธิมนุษยชน เรามีฝ่ายค้านพรรคประชาธิปไตยที่สนับสนุนรัฐประหาร ไม่สนใจแก้ปัญหาอาชญากรรมรัฐ และดูถูกคนจน ในขณะที่เดียวกันผู้ที่สำคัญที่สุดในการปกป้องและขยายพื้นที่ประชาธิปไตย เครือข่ายภาคประชาชน ยังจมอยู่ในการเมือง "กบ ขอนาย" ไม่รู้จักอิสระทางการเมืองจากชนชั้นปกครองสักที ล่าสุด พวกคนในภาคประชาชนที่แสดงความจงรักภักดีต่อ คมช. โดยการเสนอตัวเป็น ส.ว.แต่งตั้ง ก็ถูกทหารและข้าราชการเตะหน้าโดยไม่เลือกเขาสักคนเข้าสภา

ผมคงไม่ต้องลงรายละเอียดมากมายเรื่องการโกหกของนายกฯ สมัคร และรัฐมนตรีเฉลิม เรื่อง 6 ตุลา ในกรณีหลังมีการพูดว่าตำรวจฆ่าเป็นล้าน และผมได้ยืมคนเดือนตุลาคนหนึ่งตอบรับว่า "ใช่ ถูกแล้ว แต่มันเกิดในฝันเมื่อไม่กี่ปีนี่เอง ไม่รู้ลูกใคร แต่ตำรวจตายด้วย" แต่สิ่งที่เราต้องมานั่งในเรื่องนี่คือ สมัครไม่ได้เพียงโกหกเรื่อง 6 ตุลา แต่ยังโกหกเรื่องตากใบด้วย สมัครให้สัมภาษณ์ Al Jazeera ว่า "พวกนั้นถือศีลอด อ่อนแอ เลยล้มทับกันเอง ไม่มีใครเจตนาฆ่ารัฐบาลผิดตรงไหน?" ถ้านายกรัฐมนตรีเป็นคนแบบนี้ สภาสิทธิมนุษยชนจะเป็นอย่างไร สงครามปราบยาเสพติดของรัฐมนตรีเฉลิมจะเป็นอย่างไร? ตำรวจทหารฆ่าทั่วประเทศจะทำไมเป็นล้านให้คนตายอีก 3000 ศพหรือ? แล้วมาเพี้ยค้ายาเสพติดใหญ่ๆ ที่เป็นนักการเมืองระดับสูง ลอยนวลเหมือนเดิม? ถ้านายกและม.ท.1 สามารถโกหกได้ตามใจชอบ เขาจะโกหกประชาชนเรื่องอื่นอีกเมื่อไร?

พรรคประชาธิปไตยไม่จริงใจในการชำระประวัติศาสตร์ 6 ตุลาหรอก พรรคนี้สนับสนุนรัฐประหารของ คมช. ด้วยคำพูดและพฤติกรรม และ คมช. แต่งตั้งนายกฯ ที่เคยปราบประชาชนในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ คมช. ออกมาเซ็นเซอร์หนังสือ เว็บไซต์ และออกกฎหมายความมั่นคง

ประชาธิปไตยก็เจ็บ และพรรคนี้เคยตั้งรัฐบาลมาสามรอบหลัง 6 ตุลา ไม่เห็นสนใจจะชำระประวัติศาสตร์ 6 ตุลาเลย

รัฐมนตรีเฉลิมมองว่า 6 ตุลา เกิดนานแล้ว ลืมดีกว่า การลืมและไม่ลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เราไม่มีมาตรฐานทางสังคมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ตรงกันข้ามเรามีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เปิดช่องทางให้ชนชั้นปกครองฆ่าประชาชนเมื่อไรก็ได้ หลัง 6 ตุลา ก็มีพฤษภาทมิฬ มีสงครามยาเสพติด มีตากใบ มีการสูญหายของนักเคลื่อนไหว เช่นนายสมชาย และรูปแบบแต่ละครั้งก็ซ้ำรอยอยู่เรื่อยๆ มีการฆ่า มีการถอดเสื้อมัดมือ มีการโกหกแก้ตัวโดยรัฐ ฯลฯ การโกหกของสมัครเรืองตากใบเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอาชญากรรมรัฐแบบนี้ แต่ประชาธิปไตยก็เจ็บ พวกที่อยู่ข้างฝ่าย คมช.-พันธมิตรประชาชนเพื่อ... ที่ต้องการตีพรรคพลังประชาชน ก็ไม่สนใจเช่นกัน

เมื่อวานนี้ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เชิญผมไปออกอากาศเรื่อง 6 ตุลา ที่ ASTV ธรรมดาผมจะไม่ร่วมมือกับ ASTV แต่ผมไปเพราะอาจารย์เจิมศักดิ์ชวน เขาเพิ่งถูกปิดรายการวิทยุเรื่อง 6 ตุลา และเคยมีจดยื่นที่ตีเรื่องภาคใต้หึ่งๆ ที่ร่วมมือกับ คมช. ในภายหลัง

ในรายการ ASTV สด ผมพยายามทำตามคำแนะนำของ ธงชัย วินิจจะกุล และสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล เรื่อง 6 ตุลา ผมพูดว่าสมัครเป็นคนปลุกระดมก็จริง แต่ไม่ใช่ตัวกลางที่มีอำนาจสั่งการ ผมพูดว่าชนชั้นปกครองไทยจากเบื้องบนสุด รวมถึงผู้มีอำนาจอื่น มีบทบาทในการก่อเหตุการณ์นองเลือด พอผมพูดเสร็จ ในช่วงพักครึ่งเวลา โทรศัพท์มือถือของเจิมศักดิ์ก็ดัง "กริ่งๆ"... เจิมศักดิ์รับโทรศัพท์... "ครับคุณสนธิ" และผมก็ได้ยินคุณสนธิเอ่ยชื่อผมและพูดว่าคาพูดผมอาจมีปัญหา

ผมไม่ได้เกิดเมื่อวาน ผมทราบตัวว่าในระบบทุนนิยมชนชั้นปกครองคุมสื่อผ่านรัฐร่วมกับนายทุนที่คุมสื่อเอกชน แต่ผมไม่เคยคิดว่าจะโชคดีพอที่จะได้เห็นและได้ยิน ต่อหน้าต่อตา ภาพของเจ้าของสื่อเอกชนโทรศัพท์มาเซ็นเซอร์สื่อขณะกำลังออกอากาศ

ผมจำได้ว่าพวกพันธมิตรฯ เคยให้เหตุผลหนึ่งว่าเราควรร่วมมือกับสนธิ ล้มทองกุล "เพราะเขามีสื่อ" ไซเขามีสื่อ เขาเป็นนายทุน เขาเป็นเจ้าของสื่อ และเขาพร้อมจะเซ็นเซอร์และควบคุมสื่อไม่ให้มีการพูดกันถึงความจริงเกี่ยวกับ 6 ตุลา ขณะที่พวกพันธมิตรฯ ก็คิดว่าสามารถใช้สื่อของสนธิเพื่อตักทักษิณที่ไปคุมสื่อ????!!!!

ในเรื่อง 6 ตุลา ผมคิดว่า สมศักดิ์ และธงชัย คงมองว่ากษัตริย์เป็นตัวกลาง (ถ้าผมตีความผิดก็ขอภัย) ความคิดนี้มีเหตุผล แต่ผมไม่เห็นด้วยเพราะผมเคยตั้งคำถามเกี่ยวกับอำนาจกษัตริย์ไปแล้ว อย่างไรก็ตามเราคงต้องแลกเปลี่ยนกันต่อไปเรื่องนี้

หลังรัฐประหาร 19 กันยาภาคประชาชนส่วนหนึ่งไม่ยอมออกมาเดินขบวนต้าน คมช. ในงานสมัชชาสังคมไทย มีการห้ามลูกน้องด้วย มีการตั้งความหวังกับ สนช. มีการร่วมมือในการร่างรัฐธรรมนูญ ฯลฯ มีการตำพวกเราว่า "ทหารไร้เดียงสา ยึดติดอุดมการณ์มากเกินไป ไม่มีใครทำงานด้วย... ฯลฯ" ผมจำได้ว่าไปฟังวิทยากรรับเชิญจาก คมช. ในเวทีพิจารณารัฐธรรมนูญใหม่ของ กป.อพช. วิทยากรคนนั้นพูดว่าต้องรับรัฐธรรมนูญนี้เพราะจะเพิ่มสิทธิเสรีภาพ จะทำให้คนของภาคประชาชนและเอ็นจีโอได้มีโอกาสถูกแต่งตั้งเป็น ส.ว. "เป็นครั้งแรก" โดยที่เขาคนนั้นแหละที่จะพูดว่า ส.ว. เอ็นจีโอเคยชนะการเลือกตั้งในอดีตและคนหนึ่งเป็นประธาน กป.อพช. ตอนนั้นด้วย!!.... ภาคประชาชนบางส่วนเลยชวนให้เราได้รับรัฐธรรมนูญทหาร ต่อมาก็เสนอตัวเป็น ส.ว. แต่งตั้ง... ที่เหลือเป็นประวัติศาสตร์ที่ท้านรู้แล้ว ประเด็นคือจะมีการทบทวนเรียนรู้ใหม่?

ในวันที่ 2 มีนาคมผมจะไปเลือกคุณรสนา และหวังว่าเขาจะได้เป็น ส.ว. ของภาคประชาชนในกรุงเทพฯ เพราะอย่างน้อยสุดเขามีบทบาทเด่นในการต่อต้านการแปรรูป กฟผ. และการเปิดโปงการโกงกินที่กระทรวงสาธารณสุข แต่ถ้าใช้ปัญญาคิด คุณรสนามีทางชนะน้อย เพราะฝ่ายเรายังเป็นเสียงข้างน้อย อย่างไรก็ตาม ผมคิดว่าการลงสมัครรับเลือกตั้งไม่สูญเปล่า ต้องทำแต่ผมผิดหวังที่คุณรสนาไม่ออกไปหาภาคประชาชนมากกว่านี้ ไม่ออกไปคุยกับทุกกลุ่ม ทุก

เครือข่าย ไม่ขอบริจาคคนละบาทสองบาทเพื่อให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์ ไม่ขอความช่วยเหลือในการแจกใบปลิวและติดโปสเตอร์ และไม่ใช้โอกาสนี้ในการเสนอภาพกว้างของการปฏิรูปการเมืองไทยในเวทีต่างๆ ให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกลไกตลาด สิทธิพิเศษ ปัญหาภาคใต้ สิทธิแรงงาน ฯลฯ เพราะนั่นคือแนวทางที่จะไปสู่การเมืองอิสระของภาคประชาชน

แผลจากตุลาถึงพฤษภา: ยิ่งเพิกเฉยอดีต วันนี้ยิ่ง พิกลพิการ ย้ำ อัยารื้อฟื้น 6 ตุลา แบบตกลุม

'การเมือง'

ส่งต่อหน้าให้เพื่อน

เมื่อวันที่ 19 ก.พ. ที่ตึกอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ทำพระจันทร์ มุลนิธิ โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มธ., หลักสูตรควมตรี/โท ด้านการบัญชีและบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์ มธ. จัดการเสวนาในหัวข้อ "จาก 14 ถึง 6 ตุลา และพฤษภาเลือด ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียนของเรา"

โดย ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มธ. กล่าวปาฐกถาในหัวข้อ "ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียน" ว่าในปีนี้ เหตุการณ์ 6 ตุลาคม จะครบ 32 ปี และเหตุการณ์ 14 ตุลาคมจะครบรอบ 35 ปี สามทศวรรษที่ผ่านมา รัฐและสังคมไม่ได้คลี่คลายปมปัญหาของความขัดแย้งเหล่านั้นอย่างควรจะเป็น

ดร.ธเนศตั้งคำถามว่า ถ้าเหตุการณ์สำคัญขนาดนั้น ทำไมสังคมของเราจึงไม่สามารถทำให้สังคมรับรู้เรื่องราวอย่างควรจะเป็น จนถึงวันนี้ ยังเป็นความทรงจำที่เป็นส่วนตัว ไม่ใช่ของส่วนรวมและเป็นความทรงจำที่ขัดแย้งกัน เป็นเรื่องที่พูดต่อกันมา ทำไมแค่นายกฯ พูด เหตุการณ์ก็เปลี่ยนไป เมื่อไรความจริงจะปรากฏอย่างเปิดเผย

เขากล่าวว่า ประวัติศาสตร์เกิดจากกระบวนการรับรู้ของสังคมในระยะเวลาที่แน่นอน และตัวเลขไม่เป็นประเด็นถ้าหากว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมรู้ว่าอะไรคือเหตุการณ์ในอดีตที่เป็นจริง แต่ทุกวันนี้ ความรับรู้เรื่อง 6 ตุลา เป็นได้แต่เพียงความทรงจำของคนบางกลุ่มเท่านั้น นอกจากนี้ คนอาจจะพูดถึงประวัติศาสตร์ได้ แต่ไม่ได้สร้างบทเรียน มันจะมีความหมายต่อเมื่อรัฐเอามาสอน เพราะฉะนั้น นี่คือปัญหาของประวัติศาสตร์การเมืองไทย ดังนั้น ปัญหาอะไรคือความจริงในประวัติศาสตร์ จึงขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้เขียนและบันทึกประวัติศาสตร์ด้วย

ด้านกนกรัตน์ เลิศชูสกุล อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวปาฐกถาในหัวข้อ "6 ตุลา - บท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" ว่า คนในสังคมไทย เรียนรู้ประวัติศาสตร์ 6 ตุลา แบบขาดๆ เกินๆ เมื่อเริ่มเรียนรู้เหตุการณ์ 6 ตุลา ขอบเขตของความเข้าใจไปไม่เคยไกลเกินการต่อสู้ของนักศึกษาฝ่ายก้าวหน้า กับรัฐฝ่ายขวา ซึ่งเป็นเพียงเสี้ยวเดียวของความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับ 6 ตุลา และเมื่อเงื่อนไขทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป การเมืองในสังคมเปลี่ยนแปลงไปซับซ้อนมากขึ้น ความเข้าใจเรื่อง 6 ตุลา ยิ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้น

กนกรัตน์ กล่าวว่า ปรากฏการณ์วิวาทะระหว่างเรื่องสมัครกับหลายคนที่ไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่

สมัครพูด คือ ปัญหาเรื่องการใช้วิวาทะในยุทธศาสตร์ทางการเมืองภายใต้การเมืองปัจจุบัน และเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งถ้าจะลุกขึ้นมาประท้วงหรือทักท้วงเรื่องที่สมัครพูด และเห็นว่าจะเป็น การจุดประกายหรือสังคายนาประวัติศาสตร์ 6 ตุลา อย่างเป็นระบบและสามารถนำไปสู่อย่าง ก้าวใหม่ในการสร้างประวัติศาสตร์การเรียนรู้ภาคประชาชนให้กว้างขึ้น แต่ความจริงสิ่งที่ปรากฏ ขึ้นมีเพียงข้อถกเถียงเรื่องจำนวนคนเสียชีวิต ข้อเท็จจริงของประวัติศาสตร์ 6 ตุลา และการ สร้างเงื่อนไขว่าปรากฏการณ์ 6 ตุลา อาจเกิดขึ้นอีก

อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ กล่าวว่า การจำกัดหัวข้อในการถกเถียงเรื่อง 6 ตุลาแบบนี้มีที่มาที่ไป เพราะสิ่งที่สื่อและอดีตผู้ร่วมต่อสู้ในเหตุการณ์ 6 ตุลา แย้งกับสมัคร ไม่ได้เกิดภายใต้ บรรยากาศที่เป็นสุญญากาศทางการเมือง ไม่ใช่เฉพาะความไม่พอใจที่หลายคนอาจจะตัดสินใจ สมัครจากบุคลิกภาพ แต่เกิดขึ้นท่ามกลางการต่อสู้และสนับสนุนระบอบทักษิณ การปฏิเสธและ การยอมรับรัฐประหาร 19 กันยายน ความพอใจและความเบื่อหน่ายต่อการเมืองภายใต้รัฐบาล สมัคร ที่ถึงยอมรับว่า เป็นนอมินีของทักษิณ วิวาทะเกิดขึ้นภายใต้บริบททางการเมืองแบบนี้

กนกรัตน์ กล่าวว่า ถ้าสมัครไม่ได้พูดว่า มีคนตายแค่คนเดียว อาจจะไม่มีการถกเถียงใน 2 อาทิตย์ที่ผ่านมาก็ได้ สิ่งที่สมัครพูดกลายเป็นเรื่องของกระบวนการชะงักรัฐบาลสมัครก่อตัวขึ้น แต่สิ่งที่ปัญหาคือถ้าเรารื้อฟื้นประวัติศาสตร์ชาติให้กลายเป็นเพียงยุทธศาสตร์ทางการเมือง ที่จะรองรับการต่อสู้ทางการเมืองปัจจุบัน สังคมไทยจะเรียนรู้อะไร

ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ อาจารย์พิเศษโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มธ. ปาฐกถาในหัวข้อ "พฤษภาคม – อีกหนึ่งบท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" ว่า 6 ตุลา เป็นประวัติศาสตร์บาดแผลที่ตายแล้ว แต่ฟื้นได้ แต่พฤษภาคม 35 เป็นประวัติศาสตร์ที่ตายไป แล้ว ไม่สามารถฟื้นขึ้นมาได้อีก

เขากล่าวถึงสาเหตุที่แม้จะวัดไม่ได้ว่าเหตุการณ์ไหนรุนแรงกว่ากันระหว่าง 6 ตุลา กับ พฤษภาคม 35 แต่สังคมไทยโจมตีสมัครเรื่อง 6 ตุลา มากกว่าเหตุการณ์พฤษภาคม ที่สมัคร เองก็มีส่วนร่วมอยู่ด้วย ว่า อาจเพราะคนที่โจมตีสมัครผูกพันกับนักศึกษามากกว่า และมองว่า คนตายไม่ใช่คอมมิวนิสต์ เป็นผู้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นเหมือนนักศึกษาออกค่ายอาสา ซึ่งก็ อาจจะดีที่ให้พวกเขาเหล่านั้นมีที่ทางในประวัติศาสตร์ แต่คำถามที่สำคัญคือ มันแฟร์กับ นักศึกษาจริงรึเปล่า ที่บอกว่าเขาเป็นอย่างที่เขาควรจะเป็นมากกว่าที่เขาเป็นจริง ๆ

ทั้งนี้ ศิโรตม์ กล่าวว่า ขณะที่เหตุการณ์พฤษภาคม คือการเรียกร้องให้นายกฯ ต้องมาจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลังเหตุการณ์มีการพูดเรื่องการปฏิรูปสื่อ การปฏิรูปกองทัพให้มี ขนาดเล็ก มีการพูดถึงการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง แต่ทุกวันนี้ความเขื่อนั้นเปลี่ยนไป ผู้คนรู้สึก ว่า ภูมิสถามาจากการแต่งตั้งก็ได้ ปฏิเสธระบบการเมืองที่ ส.ส.ที่มาจากเลือกตั้ง เป็นตัวประกอบ แต่อยู่ที่การตกลงกันนอกสภา เป็นการตกลงระหว่างอำนาจทุน อำนาจวัง และอำนาจปืน ไม่มีใครพูดเรื่องไม่ให้ทหารควบคุมสถานีวิทยุโทรทัศน์ ส.ว. ครั้งหนึ่งมาจากการแต่งตั้งได้ แต่มีอำนาจเท่ากับคนอื่นอีกครึ่งหนึ่งที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และรัฐ กลายเป็นเจ้าของทีวีอีกช่องหนึ่ง

เขาเสนอสมมติทางการเมืองว่า ถ้าเจตนารมณ์ของพฤษภาคม 35 ได้รับการรักษาเอาไว้ ย่อม ยากที่จะเกิดรัฐประหาร และวิจารณ์ว่า การเพิกเฉยส่งผลโดยตรงต่อรัฐธรรมนูญที่พิกลพิการใน ปัจจุบัน ซึ่งทั้งหมดนี้ถ้าคนที่เสียชีวิตในเหตุการณ์พฤษภาคม ฟื้นขึ้นมา พวกเขาคงจะไม่เข้าใจ

หมายเหตุ ติดตามปาฐกถาฉบับเต็มและไฟล์เสียงได้ที่นี้ เร็วๆ นี้

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล: ถ้าเรารื้อฟื้นประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นยุทธศาสตร์การเมือง สังคมจะเรียนรู้อะไร

ส่งต่อหน้านี้ให้เพื่อน

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวปาฐกถาในหัวข้อ “6 ตุลา – บท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย” ในการเสวนาหัวข้อ “จาก 14 ถึง 6 ตุลา และ พฤษภาเลือด ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียนของเรา” จัดโดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, วิชา ป.211 โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มธ., หลักสูตรควมตรี/โท ด้านการบัญชีและบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์ มธ. ที่ตึกอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ท่าพระจันทร์ เมื่อวันที่ 19 ก.พ. ที่ผ่านมา

00000

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล
อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอเริ่มต้นด้วยบทสนทนาของหญิงวัยใกล้ 60 ปี ที่เชื่อว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของผู้ร่วมประวัติศาสตร์ 6 ตุลา กับลูกชายของเขาซึ่งเรียนรู้เหตุการณ์ 6 ตุลาอย่างตะกุกตะกักผ่านแม่ของเขา

ผู้เป็นแม่ “เอาอีกแล้ว สมัครมันเอาอีกแล้ว มันโกหกอย่างหน้าด้านๆ อีกแล้ว มันพูดได้ยังไงว่ามีคนตายแค่คนเดียว คนเห็นกันทั้งบ้านทั้งเมืองว่านักศึกษาตายไปเท่าไรต่อเท่าไร ในเช้าวันที่ 6 ตุลา”

ลูกชาย : “แล้วอะไรคือความจริง ความจริงที่ทำให้เกิดการฆ่ากันตายในวันนั้น พวกแม่และเพื่อนๆ เป็นฝ่ายซ้าย เป็นคอมมิวนิสต์จริงรึเปล่า”

ผู้เป็นแม่ : “ไม่ใช่ทุกคนหรอก เราอาจจะเคยเชื่ออะไรบางอย่าง แต่เวลามันก็ผ่านมานานแล้ว”

ลูกชาย : “แล้วทำไมเขาต้องฆ่านักศึกษาละ ฟังแม่พูดมาก็ที่ ไม่เห็นเคยได้รับคำตอบจริงจังๆ ชักๆ”

ผู้เป็นแม่ : “บางทีก็มีหลายอย่างที่เราไม่อยากจำไม่อยากพูดถึงมันอีก แต่หวังว่าคนรุ่นใหม่อย่างพวกเธอคงไม่หลงเชื่อสิ่งที่ลุงสมัครพูดนะ”

ลูกชาย : “จะบ้าหรือไง ผมว่าคนรุ่นผมส่วนใหญ่ไม่มีใครชอบคนรุ่นจรรยาสิกอย่างลุงหมักหรอก แต่ถ้าคนรุ่นแม่ไม่ทำอะไรและไม่ยอมพูดความจริงทั้งหมดชักๆ ท้ายที่สุด ใครๆ ก็จะลืมว่าความจริงและบทเรียนจากความจริงคืออะไร สิ่งที่เหลืออยู่ในสมองคนอย่างรุ่นผม มันก็คือคำโกหกคำโตของลุงสมัครอะแหละ”

นี่เป็นเพียงเรื่องแต่งขึ้นนะคะ ไม่ใช่เรื่องจริง ไม่ได้อ้างอิงถึงใครในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทย คนไทย ที่ไม่ได้เข้าร่วมในประวัติศาสตร์ 6 ตุลา รวมทั้งตัวดิฉันเองด้วย เรียนรู้ประวัติศาสตร์ 6 ตุลา แบบขาดๆ เกินๆ เมื่อเริ่มเรียนรู้ประวัติศาสตร์ 6 ตุลา ขอบเขตของความเข้าใจของคนส่วนใหญ่จะไปไม่เคยไกลเกินภาพการต่อสู้ของนักศึกษาฝ่ายก้าวหน้าฝ่ายซ้ายผู้รักประชาธิปไตย กับการใช้อำนาจและความรุนแรงของรัฐและฝ่ายขวา มันเป็นภาพการต่อสู้ของนักศึกษาและประชาชนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งนี่เป็นเพียงเสี้ยวเดียวของความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับ 6 ตุลา

และเมื่อเงื่อนไขทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป ตัวแสดงผู้มีส่วนร่วมใน 6 ตุลา เปลี่ยนบทบาทโฉมหน้า การเมืองในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ชับช้อนมากขึ้น ความเข้าใจเรื่อง 6 ตุลา ยิ่งเป็น

เรื่องที่ยากที่จะเกิดขึ้นสำหรับคนโดยรวมและคนรุ่นต่อๆ มา นอกจากที่ดิฉันจะมานั่งพึมพำถึงความยากลำบากของการเรียนรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ 6 ตุลา สิ่งที่ยากจะทำในเวลาอันสั้นก็คือ พยายามจะตอบคำถามหลักที่สำคัญว่า ทำไม 6 ตุลาจึงเป็นบทที่ไม่เรียนของสังคมไทยผ่านปรากฏการณ์วิวาทะระหว่างคุณสมัคร สนุทรเวชกับแรงต้านและความไม่พอใจของสิ่งที่คุณสมัครพูดในช่วง 1-2 สัปดาห์ที่ผ่านมา คำตอบมีสามข้อหลักๆ ซึ่งจะขยายความต่อไป

คำตอบแรกคือ การสังคายนาประวัติศาสตร์ 6 ตุลา เป็นเรื่องยาก ทั้งในแง่กระบวนการการเขียนประวัติศาสตร์ซึ่งขาดกระบวนการการค้นหาและการกล้าที่จะพูดถึงความจริงของ 6 ตุลา มากไปกว่าเพียงเรื่องของความรุนแรงและจำนวนตัวเลขของผู้เสียชีวิต และรวมทั้งกระบวนการต่อสู้เชิงอำนาจของการในการสร้างความรับรู้ถึงประวัติศาสตร์ภาคประชาชนในสังคมไทย

คำตอบที่สอง ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงในการเมืองปัจจุบัน เมื่อตัวแสดงต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป สังคมไทยยากมากที่จะเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงของคนเหล่านี้ในอดีต กับการเปลี่ยนแปลงของคนเหล่านี้ในปัจจุบัน

คำตอบที่สาม จากปรากฏการณ์วิวาทะของคุณสมัครกับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยในแง่ของความจริง การต่อสู้ทางวิวาทะนี้ กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองของทุกฝ่าย เชื่อมโยงกับเงื่อนไขทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งหลังความพยายามในการล้มคุณทักษิณหลังการรัฐประหารและภายใต้รัฐบาลของคุณสมัคร

ต่อประเด็นที่หนึ่ง เรื่องความยากของการสร้างและการขีดเขียนกระบวนการรับรู้ประวัติศาสตร์เรื่อง 6 ตุลา เราต้องยอมรับความเป็นจริงว่า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในสังคมไทย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ของคนตัวเล็กตัวน้อยเพิ่งเริ่มลงหลักปักฐาน เราไม่ได้กำลังพูดถึงประวัติศาสตร์ในระบบมหาวิทยาลัย หรือในหนังสือเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น แต่เราพูดถึงการเขียนประวัติศาสตร์ในแง่ของกระบวนการ เรากำลังพูดถึงกระบวนการการเขียน การเข้าถึง การผลักดันประวัติศาสตร์สู่การรับรู้ของคนในวงกว้าง ที่ผ่านการเขียนเนื้อหาและช่องทางในการผลักดัน ซึ่งเคยถูกผูกขาดโดยชนชั้นนำ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าขุนมูลนาย นักการเมืองผู้มีอิทธิพลทางธุรกิจ เพราะการเขียนประวัติศาสตร์ภาคประชาชน แท้ที่จริงเราต้องยอมรับว่า มันคือการต่อสู้ทางการเมือง ซึ่งไม่มีทางที่ชนชั้นนำจะหยิบบินให้เรา

อำนาจในการสร้างประวัติศาสตร์ของชนชั้นนำทั่วโลกเกิดขึ้นเพื่อกดทับความเป็นจริงในสังคม การให้โตมาซึ่งประวัติศาสตร์ภาคประชาชน ซึ่งสังคมไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ทำให้เราเริ่มเข้าใจว่าทำไมประวัติศาสตร์ 6 ตุลาอยู่ในช่วงของการตั้งไข่

อีกประเด็นที่สำคัญไม่แพ้กัน นอกจากความกล้าหาญของคนหลายๆ คนที่พยายามลุกขึ้นมาคัดค้านสิ่งที่คุณสมัครพูดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ความกล้าในการ้าปากพูดถึงประวัติศาสตร์ของตัวเอง ของอดีตนักศึกษาฝ่ายซ้าย ฝ่ายขวา ไปให้ไกลกว่าความตายและความรุนแรงที่รัฐกระทำเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นน้อยมาก

เราต้องยอมรับว่า 6 ตุลา เป็นเรื่องของการต่อสู้ปฏิบัติการทางการเมืองผ่านอุดมการณ์ ไม่ว่าจะใครจะยอมรับหรือไม่ว่าตัวเองเคยเรียนรู้เคยเชื่อและมีปฏิบัติการทางการเมืองผ่านอุดมการณ์ ขวาช้าย แต่นั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับพวกเขา หลังการปราบปรามทุกคนเต็มไปด้วยบาดแผล การกลับมาในสังคมอีกครั้งเป็นเรื่องยาก ไม่ใช่เฉพาะอดีตฝ่ายซ้าย ฝ่ายก้าวหน้า แม้แต่ฝ่ายขวาอย่างคุณสมัครเอง ความพยายามในการหลีกเลี่ยงและการสร้างตัวตนใหม่ เพื่อสร้างความชอบธรรมใหม่ๆ ทางการเมือง เพื่อเงื้อมมือภาพประวัติศาสตร์ของเขา การง้างปากคนแบบนี้พูดก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ซึ่งนั่นรวมถึงอดีตนักศึกษาและผู้ร่วมต่อสู้ ก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาและในเหตุการณ์ 6 ตุลาด้วย ที่ต้องเผชิญถึงความอหิหลักอหิเหลือในการพูดถึงตัวตนของเขาเองอดีตของเขา เพราะในสังคมแบบนี้ที่ไม่ยอมรับความหลากหลายทางการเมืองมีพื้นที่น้อยมากสำหรับคนเหล่านี้

การพูดถึงประวัติศาสตร์ 6 ตุลากลายเป็นเพียงการต่อสู้ของผู้บริสุทธิ์ เพื่อความยุติธรรมทาง

สังคม แต่นั่นไม่ได้เป็นการเชื่อมโยงถึงความเป็นจริงของ 6 ตุลา แม้ว่าจะมีนักวิชาการหลายๆ คนที่พยายามเขียนงานที่มีพลังมากในการวิเคราะห์เหตุการณ์ 6 ตุลา แต่ปัญหาคือ เราไม่ได้กำลังพูดถึงกระบวนการประวัติศาสตร์ในตำรา เรากำลังพูดถึงกระบวนการการเขียนและการรับรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่ต้องสร้างขึ้นโดยคนมหาศาล และต้องมีส่วนร่วมโดยคนมากมายในสังคม หนังสือ การอ่าน แน่นนอนหลายคนอาจจะบอกว่า ไม่ใช่วัฒนธรรมของคนไทย แต่การสร้างประวัติศาสตร์ไม่เคยห่างจากตำรา

ประสบการณ์โดยส่วนตัวของดิฉันเอง ดิฉันทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การเปลี่ยนผ่านของอดีตฝ่ายซ้ายในการเมืองปัจจุบัน ซึ่งนั่นหมายถึง ความพยายามในการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของอดีตนิสิตนักศึกษา ขบวนการภาคประชาชนที่เคยผ่านปฏิบัติการฝ่ายซ้ายและเปลี่ยนแปลงอย่างไรในปัจจุบัน

ดิฉันเองเผชิญปัญหามากมายในการสัมภาษณ์ผู้คนเหล่านี้ ดิฉันเข้าใจ การถูกประเมินค่าที่ของคนที่ไม่ได้อยู่ร่วมในเหตุการณ์อย่างตัวดิฉันเอง ในการเริ่มต้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งที่พวกเขาคิดอยู่ในสมอง เป็นเรื่องยากมาก ดิฉันต้องสร้างความไว้วางใจกับพวกเขา ต้องทำให้พวกเขารู้สึกว่าคุณเข้าใจ อยู่กับพวกเขา เข้าใจเขา ดิฉันไม่ได้โทษพวกเขา แต่สิ่งที่สะท้อนคือเรื่องราวเหล่านี้เป็นเรื่องราวที่ถูกพูดคุยกันเพียงในวงแคบๆ ของคนเหล่านี้ ไม่ใช่วงสาธารณะ

ดิฉันว่าเราต้องเลิกพูดกันเสียที่ว่าประวัติศาสตร์ 6 ตุลาเป็นเรื่องที่ยังไม่ลงตัว เราต้องเลิกโทษนักศึกษา เลิกโทษคนรุ่นใหม่ถึงประเด็น "16 ตุลา" ใครจะไปรู้ ใครจะไปเข้าใจในเมื่อไม่มีอะไรให้เข้าใจ ตัวดิฉันเองถึงแม้จะเป็นอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ เรียนปริญญาเอก แต่ดิฉันไม่เคยเข้าใจเรื่องนี้ จนกระทั่งมาทำเรื่องนี้ เรื่อง 14 ตุลาอาจจะยากน้อยกว่าการเข้าใจ 6 ตุลามาก เพราะประวัติศาสตร์ 6 ตุลา มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย และยากที่จะเข้าใจความจริงเกิน fact ที่พูดว่าเหตุการณ์อะไร เกิดขึ้น เมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร แต่อะไรคือพลังผลักดัน อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้นก่อน 6 ตุลา อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้นวัน 6 ตุลา และอะไรคือผลกระทบของ 6 ตุลา ต่อจำนวนคนมากมายมหาศาล นี่คือการประเด็นแรกที่ทำให้เราเข้าใจว่าทำไม 6 ตุลาจึงเป็นบทที่ไม่เรียนในสังคมไทย

ต่อประเด็นที่สอง นอกจากกระบวนการเขียนประวัติศาสตร์ที่มีปัญหาในตัวของมันเองแล้ว ในเงื่อนไขการเมืองปัจจุบันที่อดีตฝ่ายซ้าย อดีตฝ่ายขวา ต่างเปลี่ยนแปลงสถานภาพ บทบาททางการเมืองของตัวเองไปแล้ว ยิ่งทำให้สังคมไทยซึ่งประวัติศาสตร์ 6 ตุลา ก็ยังไม่ได้เริ่มต้นชัดเจน ยิ่งยากเข้าไปอีก ภายใต้เงื่อนไขของโลกที่ถูกบังคับให้เชื่อและยอมรับเสรีนิยมประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้ง อดีตฝ่ายขวาปรับตัวได้อย่างดี กลับมาสร้างวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง กรณีคุณสมัครเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจมาก ใครว่าคุณสมัครยังเหมือนเดิม ดิฉันขอเถียง คุณสมัครปรับตัวได้ดีจะตาย

เงื่อนไขทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไป เขากลับเข้ามาในกระบวนการเลือกตั้ง ก้าวเข้ามามีบทบาทและสร้างสถานภาพความชอบธรรมทางการเมือง แต่สิ่งหนึ่งที่คุณสมัครไม่เคยเปลี่ยนคือ ยุทธศาสตร์ propaganda อย่าเข้าใจผิดว่า หมายถึงการโกหก แต่ propaganda เป็นเรื่องที่จริงจัง เป็นเรื่องที่ผ่านมากระบวนการที่คิดอย่างเป็นระบบและมีหลักการ หมายถึงการเผยแพร่ความเชื่อ ในแง่หนึ่งยุทธศาสตร์ความเชื่อ If you have to lie, you have to give the big one. ถ้าคุณโกหก คุณก็ต้องโกหกคำโตและยืนยันสิ่งที่คุณโกหกอย่างหนักแน่น นี่คือการปฏิบัติการทางการเมืองที่คุณสมัครไม่เคยเปลี่ยน

ไม่ใช่เฉพาะเพียงฝ่ายขวาที่เปลี่ยนแปลงไป อดีตฝ่ายซ้ายก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ดิฉันต้องขอโทษที่อาจจะใช้คำว่า อดีตฝ่ายซ้ายอย่างพร่ำเพรื่อจนเกินไป แต่ดิฉันไม่ได้เจาะจงหมายถึงใครเป็นฝ่ายซ้าย แต่ดิฉันพยายามจะใช้คำที่เข้าใจได้ง่ายที่ทำให้สังคมไทยซึ่งเข้าใจอะไรยากอยู่แล้วเข้าใจด้วยการดอกย้ำในการใช้คำนี้ อดีตฝ่ายซ้ายหลายคนเข้าไปทำงานร่วมกับอดีตฝ่ายขวา ในขณะที่อีกขั้วหนึ่ง เชื่อว่าตัวเองยังพยายามรักษาจุดยืนไม่เปลี่ยนแปลง คือไม่ยอมรับอดีตฝ่ายขวา และยังคงต่อสู้กับการสถาปนาอำนาจทางการเมืองของชนชั้น คนเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนทัศนคติที่สังคมมีต่อพวกเขา ด้วยภาพซ้อนทับของประวัติศาสตร์ทางการเมืองของ 14 ตุลาและ 6 ตุลา การใช้ไฮไลท์หรือขู่ประเด็นนักต่อสู้เพื่อ

ประชาธิปไตย คนเดือนตุลา เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คน 6 ตุลาสามารถประสบความสำเร็จในการสร้างพื้นที่เล็กๆ ให้พวกเขาที่มีพื้นที่อยู่ในสังคม เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าท่ามกลางเงื่อนไขประวัติศาสตร์ 6 ตุลาที่ยังไม่ได้รับการชำระ เนื้อหาที่ไปไม่เคยไกลกว่าความรุนแรงบนท้องถนนและจำนวนคนตาย ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายของชนกลุ่มต่างๆ จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้คนในสังคมไทยเข้าใจเรื่อง 6 ตุลา

ประเด็นสุดท้าย เชื่อมโยงถึงปรากฏการณ์วิวาทะระหว่างเรื่องสมัครกับหลายคนที่ไม่เห็นด้วยกับเรื่องสมัครพูด คือ ปัญหาเรื่องการใช้วิวาทะในยุทธศาสตร์ทางการเมืองภายใต้การเมืองปัจจุบัน ดิฉันเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งถ้าจะลุกขึ้นมาประท้วงหรือทักท้วงเรื่องที่คุณสมัครพูด ว่าเป็นความพยายามที่จะจุดประกายให้เกิดการสังคมนานาชาติประวัติศาสตร์ 6 ตุลาอย่างเป็นระบบและสามารถนำไปสู่อย่างก้าวใหม่ในการสร้างประวัติศาสตร์การเรียนรู้ภาคประชาชนให้กว้างขึ้น แต่ในความเป็นจริงสิ่งที่ปรากฏขึ้นคือ ข้อถกเถียงถูกจำกัดเพียงแค่เรื่องจำนวนผู้เสียชีวิต ข้อเท็จจริงของประวัติศาสตร์ 6 ตุลา และการสร้างภาพความเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ 6 ตุลา กับเงื่อนไขในปัจจุบันว่า 6 ตุลา อาจเกิดขึ้นอีก อาจเกิดขึ้นอีก และอาจเกิดขึ้นอีก

การจำกัดหัวข้อในการถกเถียงเรื่อง 6 ตุลาแบบนี้มีที่มาที่ไป เพราะสิ่งที่สื่อและอดีตผู้ร่วมต่อสู้ในเหตุการณ์ 6 ตุลา แย้งกับคุณสมัคร ไม่ได้เกิดภายใต้บรรยากาศที่เป็นสุญญากาศทางการเมือง ไม่ใช่เฉพาะความไม่พอใจต่อท่าทีของคุณสมัครที่หลายคนอาจจะตัดสินคุณสมัครจากบุคลิกภาพ หรือจากบทบาทในอดีต แต่เกิดขึ้นท่ามกลางการต่อสู้และสนับสนุนระบอบทักษิณ การปฏิเสฐและการยอมรับ 19 กันยายน รัฐประหารความพอใจและความเบื่อนายต่องการเมืองภายใต้รัฐบาลคุณสมัคร ที่กึ่งยอมรับว่า ตัวเองเป็นรัฐบาลนอมินีของคุณทักษิณ วิวาทะในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา เกิดขึ้นภายใต้บริบททางการเมืองแบบนี้ การขึ้นมาของคุณสมัคร เป็นสิ่งที่ต้องยอมรับว่า แต่เมื่ออดีตนักศึกษาฝ่ายซ้ายที่อยู่ร่วมกับรัฐบาล หรือสนับสนุนอดีตพรรคไทยรักไทยเองก็ระแวกระแวงที่จะยอมรับตัวคุณสมัครและสิ่งที่คุณสมัครพูด เฉพาะฉะนั้นสำหรับอดีตนักศึกษาฝ่ายซ้ายปีกด้านคุณทักษิณไม่ต้องพูดถึง

ความพลาดของคุณสมัครในการพูดเรื่องจำนวนคนตาย ถ้าคุณสมัครเพียงพูดว่า คนตายไม่กี่สิบคนอาจจะไม่มีสองอาทิตย์นี้ก็ได้ ถ้าไม่ได้พูดว่า มีคนตายแค่คนเดียว ความพลาดของคุณสมัครในการพูดถึงจำนวนคนตาย กลายเป็นเรื่องที่จะช่วยให้กระบวนการการแชะรัฐบาลคุณสมัคร ก่อตัวขึ้น และดูจะประสบความสำเร็จในช่วงสองอาทิตย์ที่ผ่านมา เรื่อง 6 ตุลากลายเป็น hot issue นอกฤดูกลางเดือนตุลา

แต่สิ่งที่คิดว่าเป็นปัญหาคือถ้าเราถือพื้นประวัติศาสตร์ชาติให้กลายเป็นเพียงยุทธศาสตร์ทางการเมืองที่จะรองรับการต่อสู้ทางการเมืองปัจจุบัน สังคมจะเรียนรู้อะไรจาก 6 ตุลาไปไกลกว่าบทสนทนาระหว่างแม่ลูกที่ดิฉันแต่งขึ้นและกล่าวในเมืองต้น

อ่านงานที่เกี่ยวข้อง

เชนศ อภรณ์สุวรรณ: 1 คนหรือ 40 คนไม่เป็นประเด็น ถ้ารู้ว่าอะไรคือเหตุการณ์ในอดีตที่เป็นจริง - โปสท์ 21/2/2551

ศิโรตม์: ประวัติศาสตร์บาดแผลเดือนตุลาและพฤษภา : ระหว่างความตายที่ฟื้นได้ กับ ความตายที่ไม่ฟื้นคืน - โปสท์ 21/2/2551

แผลจากตุลาถึงพฤษภา: ยิ่งเพิกเฉยอดีต วันนี้อยู่พิภพพิภพ ย้า อัยารื้อฟื้น 6 ตุลา แบบดกหลุม 'การเมือง' - โปสท์ 20/2/2551

คลิกที่ชื่อเพื่อดาวน์โหลดไฟล์เสียง

เชนศ อภรณ์สุวรรณ "ประวัติศาสตร์บาดแผลกับบท (ไม่) เรียน" (8.6 MB/25.17 Min)

กนกรัตน์ เลิศบุสกุล "6 ตุลา-บท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" (3.9 MB/17.14 Min)

ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ "พฤษภาเลือด-อีกหนึ่งบท (ที่ไม่) เรียนของสังคมไทย" (5.8 MB/37.23 Min)

